

ILA IDIDUMA KA AVỌ IYAHAYA

Ighang Tee Ajiya

- 1 Kọ kpaa ka akyua ni ighang shi kọ, ighang ni ishi kina ỌnỌng, ighang ni, ỌnỌng nga.
- 2 Anga shi kina ỌnỌng kọ kpaa ka akyua.
- 3 Nadidu uma ba kukushi nga, ni ba imumani aker nadidu ingo mani aker bọ yọ kini nga ba.
- 4 Ighang yọ shi ẹrẹpiya Ọkyuọ, Ọkyuọ wọ shi uyeri ka ajiya nadidu.
- 5 Uyeri sọ taa kidẹ itii, ni itii ta bra yọ la akyuọ nga ba.
- 6 Ace ajiya shi kọ, aghọnọ uca si iYahaya aghomani ỌnỌng tuma nga.
- 7 Ka aba teri ajiya aipang kaya uyeri, ka ajiya nadidu ma aipang ni nga.
- 8 Anga shi uyeri ba, aba ka aba yeni uyeri.
- 9 Uyeri aipang umani uka ma uyeri ka ajiya nadidu ki ba idẹ ashi ri.
- 10 Akyua ni, ighang shi kọ ka ashi, kina umani kini inga wọ ni aker ashi wọ ni, ashi ta ye wọ ngaa ba.
- 11 Aba upra umumanị ishi inga nga, ni ajiya nga ta yira bọ nga ba.
- 12 Nadidu aghomani ayira nga, ki ba va ma aipang nọ uca nga ni, ama bọ ẹrègòrò na atee anọ ỌnỌng,
- 13 aghomani ajee bọ, basi na ayi ba, ko uwang ẹrènọma ko uwang ajiya, unga ỌnỌng kọ.

14 Ighang ba tee ajiya ki ci kidę bayo. Ayo nu ujoo nga, ujoo unga Ano aye anga Ate, ashi ni ikyua kina aipang.

15 IYahaya téri aipang kaya nga, ki ba sang erekwyue ki téri si, “Adii agho ri nga shi aghomanı imę sọ pii kaya nga ka akyua ni imę si, ‘Aghomanı aki ba kɔ utumu mi cęe mi, ka ashi ite mi.’”

16 Inu ikyua nga wɔ sa ni ama ayo ɔka yi nadidu yi kwaligba akyua.

17 Ọnòng ma umęe ka avo iMusa ni asi ma unu ikyua kina aipang ka avo iYesu Aghofoo.

18 Ba ajiya na akɔ nu Ọnòng ba. Ano aye nga aghomanı Ọnòng ngaa, aba shi kina Ate ayaya nga yeni ayo nga ni.

IYahaya téri aipang kaya iYesu

(IMat 3.1-12; IMar 1.1-8; ILuk 3.1-18)

19 Upii aipang ni iYahaya yeni wę ka akyua umani aYahudawa tuma afirist kina aLawiyawa ka Urushelima ka aya ghulu nga si, “Ingo si inga?”

20 IYahaya ta la nga inang kɔ ba, ateri ka ayaye si, “Imę shi Aghofoo ba.”

21 Aba ghulu nga si, “Ingo shi inga?

Ingo shi Iliya?”

Aba yira bɔ si, “Kayi, Imę ba.” Ingo shi agho pii kɔ ɔtɔ Ọnòng ra?”

Aba yira si “Kayi.”

22 Aba téri nga si, “Ingo shi inga? Yira ayo upii umani ayo ki ya téri aghomanı atuma ayo. Ikembö nɔ ingo sọ téri ni erekwyue ngo?”

23 Asi,

“Imę ni erekwyue yorɔ wɔ ka aghumu,

‘Inu ker ate ayaya nga itra kɔṇo umani agho
pii kɔ ḥtɔ ṣnɔnq̄ Ishaya t̄eri ni.’

²⁴ Ni ace aFarisiyawa umani atuma

²⁵ ba ghulu nga si, ‘Insi ingo shi Aghofoo ko Iliya
ko agho pii kɔ ḥtɔ ṣnɔnq̄ ra ba ni, ikembo sa ni ingo
sɔ ju iminimini?’

²⁶ IYahaya ba yira bɔ si, ‘Ime ni, ika ju iminimini
na amusum, ace agho shi kidé nu ni inu ta ye nu
ngaa ba.

²⁷ Anga ki ba kɔ utumu mi, aghomani ita maa mi
ni ishii ani na akpo nga ba.’

²⁸ Nadidu uma ri ba ka aBetani wɔ, ka ubuu
ereyema aYodan.

IYesu nga shi Itimi ṣnɔnq̄

²⁹ Ikyua ya yẹ ni, aba nu na aki ba nga ukushi
nga. Aba ju si, ‘Itimi ṣnɔnq̄ wɛ agho kpaa uvulu
ashi nadidu!

³⁰ Aghomani ime t̄eri si, ‘Ace agho ki ba kɔ utumu
mi na ace mi, ka ashi kɔ na akɔ jee mi nga ba.’

³¹ Akyua ni ime kɔ ye mi nga ba, ni ime ba ni ime
sɔ ju iminimini na amusum ka ayeni ngaa ka ajiya
Israila.’

³² IYahaya ba yeni nga si, ‘Ime nu Aghing kini
ikhimi kɔ ni isɔ shulu ka yaya ki ba cica ka aya nga.

³³ Akyua ni ime ye mi ngaa ba, ṣnɔnq̄ na atuma
mi uju iminimini na amusum nga t̄eri mi si,
'Aghomani ingo nu na Aghing ṣnɔnq̄ shulu ki cica
ka aya nga ni, anga shi agho uju iminimini na
Aghing ṣnɔnq̄.'

³⁴ Ime erekwyue mi nu kindo ki ma aipang shi
ajiya ri ni Ano ṣnɔnq̄ ngaa.’

Aghomani akyo uyii iYesu

(*IMat 4.18-22; IMar 1.16-20; ILuk 5.2-11*)

³⁵ Ikyua ya yę̄ ni, iYahaya ting kę̄ kadu kina agha apai kidę̄ aghoyii ngaa.

³⁶ Aba nu iYesu na asō wor, na aba ju si, “Nu, itimi Ọnqöng wudu!”

³⁷ Aghoyii ngaa agha apai ra ya kę̄ upii nga ni, aba yii iYesu.

³⁸ iYesu ya tee ki nu na asō yii ngaa ni, aba ghulu bę̄ si, “Ikembę̄ ni inu sọ wang?”

Aba téri nga si, “Aghomę̄, abi wę̄ ni ingo ci kę̄?”

³⁹ iYesu ba yira bę̄ si, inu ba ka inu ba nu.” Ava ba ki ba nu uka uci nga, ni ava ci ila bę̄ kini inga ka awii ra, aci kę̄ ukadu kini nga ki wiya ya.

⁴⁰ Andrawus, anayuru iSiman iBitrus shi aghaye kidę̄ agha apai na ayii iYesu nō umani akę̄ upii iYahaya kaya iYesu.

⁴¹ Andrawus zonq wang anayuru nga iSiman, asi, “Ayę̄ kę̄ peni Aghofoo, iKristi.”

⁴² Aba kyaa na iSiman kukushi iYesu.

iYesu nu nga na asi, “Ingo shi iSiman anq iYahaya. Aki yorę̄ ngę̄ si iKefas ko iBitrus, angę̄ yeni si utii.”

iYesu Yorę̄ iFilibus kina iNataniyel

⁴³ Ikyua ya yę̄ ni iYesu wang kyaa aGalili ni, aba ya peni iFilibus ki ju nga, “Yii mi.”

⁴⁴ iFilibus ni agha aBetsaida ngaa, ifę̄ng Andrawus bę̄ kina iBitrus.

⁴⁵ iFilibus ya peni iNataniyel ki téri ngaa si, “Ayę̄ peni ajiya umani awoq ila nga kidę̄ umę̄ iMusa, kina ę̄rewę̄ agho pii kę̄ ọtę̄ Ọnqöng, iYesu agha aNazaret, anq iYusufu.”

46 INataniyel ba ghulu si, “Iligba ima ididuma yọ ki kunu ka aNazaret?”

IFilibus ba ju nga si, “Ba kọ ingo ba nu.”

47 IYesu ya nu iNataniyel na aki ba ukushi nga ni, aba ju si, “Nu agha Israila aipang, aghomani ashi na atéri kidé nga ba.”

48 INataniyel ba ghulu iYesu si, “Abi wọ ni ingo yemi kọ?”

IYesu ba yira nga si, “Imẹ nu ngo ki erepiya ọshẹ uwe na iFilibus kọ yoró ngo ngaa ba.”

49 INataniyel ba yira iYesu si, “Aghomẹ, ingo shi Ano Ọnọn! Ingó shi agom Israila!”

50 IYesu ba yira nga si, “Ingó ma aipang kọ nọ umani imẹ téri ngo si, imẹ nu ngo ki erepiya ọshẹ uwe? Ingó ki nu uma umani ucẹ kindo.”

51 IYesu va khimi uteri nga kọ si, “Aipang ni imẹ sọ téri nu, inu ki nu ayaya na ashi aye, atuma Ọnọn ki shi kọ kila na ashulu kaya Ano Ajiya.”

2

IYesu sa ni amusum tee amusum Ikolò na ashé

1 Awii itai ni, asa sra agya ubiya ka aKana anga aGalili. Ayuru iYesu shiya kọ ukaa.

2 Akọ yoró iYesu kina aghoyii nga agya ubiya.

3 Amusum ikolò na ashé ya kpé bọ ni, ayuru iYesu ba téri ngaa si, “Amusum ikolò na ashé bọ kpé bọ.”

4 IYesu ba yira ngaa si, “Ayiri, ikembọ sa ni ingo ba ukushi mi? Akyua mi ta kọ ba wọ ba.”

5 Ayuru nga ba téri agira nga si, “Inu ju imumani asa nọ uju.”

6 Akyua ra ni, ukyo na amusum utin ugna umani aker na atii ni aYahudawa ka hwuru irighe wọ shiya kọ ukaa. Koloğba ka la ima umra amusum araji.

7 iYesu ba téri bọ si, “Sa amusum kọ ukyo na lilai. Aba sa ya ki tili wọ na lilai.

8 Aba téri bọ si, “Ka akyakyua ri ni, inu vo ace ka inu ya ma agha aghaghé na agya.” Aba vo amusum ki ya ma ngaa.

9 Agha aghaghé na agya ya piya amusum ki kọ ni akọ tee anga ikolọ na ashé ni ata ye ngaa uka umani aba ni bọ kọ ba, (agira ye uka umani avo amusum wọ), agha aghaghé agya ba yoró aghémé asasa ki kyaa ugęe uye kọ,

10 ni asi, “Kwinga ka zonq uma amusum ikolọ na ashé adaduma, na ato ba na angó umani ata fuma bọ adidu ba insi akyeng kọ sa ki shuu ni. Ingó ni ingó sọ amusum ikolọ na ashé adaduma, akyua ri kọ ni ingó woo kọ!”

11 Udii wọ shi ima usa uwo ica iye ni iYesu ju ka aKana anga aGalili, ki yeni ujọq nga; ni aghoyii nga ma aipang ni ngaa.

12 Aya kpẹ ni, aba wor kyaa aKafarnahum kina ayuru nga, kina anayuru nga, kina aghoyii nga; aya ci kọ ukadu ki la anirawii wọ.

iYesu Yeri Qna Qnong

(IMat 21.12-13; IMar 11.15-17; ILuk 19.45-46)

13 Akyua usra agya ubulu aYahudawa ya ba ayayo ni, iYesu ba kyaa Urushelima.

14 Kidé Qna Qnong ni, aya peni ni ajiya sọ gbara inaa kina atem kina ukhimi, ni agho user ufé shi ka atebur bọ.

15 IYesu va keri aiwili na anii, ava kla bọ nadidu bọ kina atém kina inaa kidé Ọna Ọnqöng. Ava naa ufę umani agho user sọ ju ki vila atebur nga kọ.

16 Aba téri agho gbra ukhimi si, “Inu kpaa uma nu wọ kọ ukadii! Inu ba tee nọ Ọna Ate mi uka la izé ba!”

17 Aghoyii nga wa shuni sa awoq si, “Usa ikwyi uyoo ọna ngo sọ la kọnq ugha wọ ni.”

18 AYahudawa va ghulu ngaa si, “Aligba amaa uwo ica ngaa ni ingo ki yeni ayo ungó umani uyeni erekwuq ni ingo ju uma ri kọ?”

19 IYesu ba yira bọ si, “Inu pulu Ọna Ọnqöng ri kọ, imé ki shang wọ kidé na awii atai.”

20 AYahudawa ba ju si, “Akpaanyi ishinari na atin na aso vra ọna Ọnqöng ri! Ingó si ingo ki shang wọ kidé na awii atai?”

21 Ni, Ọna Ọnqöng umani iYesu sọ pii kaya wọ shi erenoma nga.

22 Kọ utumu umani asang kọ ukpo ni, aghoyii ngaa shuni si asa téri kindii; ni ava ma aipang nọ upii Ọnqöng kina imumani iYesu sa téri.

23 Akyua umani ashi ka Urushelima ka usra agya ubulu ni, ajiya na pam ma aipang nọ uca nga nọ umani anu uma usa uwo ica na aso ju.

24 Ni iYesu ta yira nga bọ ba ka aye bọ nadidu bọ nagigang.

25 Ata wang ngaa agho umani aki téri ngaa ima kaya ajiya ba ka aye imumani ishi kidé ikwyi kwingga.

3

INikodimus ba ukushi iYesu

¹ Ace ajiya aghoṇo uca si iNikodimus shi kō, aghaye kidē aFarisiyawa, agha aghaghé aYahudawa.

² Ajiya nga ba ukushi iYesu na atii, ateri nga si, “Aghomé, ayo ye si ingo ni aghomé umani aba kukushi Ḫonqong ngaa; ki ba aghomani aki bra uju uma usa uwo ica ri ba sa aghomani Ḫonqong shi kini ngaa.”

³ IYesu ba yira ki téri si, “Aipang, imé sō téri ngo, ba aghomani aki bra unu ेregom Ḫonqong, sa azonq khimi ujee ngaa kō.”

⁴ INikodimus ba yira ngaa si, “Aki jee ajiya nagyi ni ashi kō la awii apai? Aki va ghila ngaa idē afo ayuru nga ka aba jee ngaa unga ipai?”

⁵ IYesu ba yira nga si, “Aipang, imé sō téri ngo, ba aghomani aki bra ughila idē ेregom Ḫonqong ba, sa ajee nga na amusum kina aghing.

⁶ Imumanı ajiya jee ni, ajiya ngaa, imumanı aghing jee ni, aghing ngaa.

⁷ Ba woo ica nō umani imé si, ‘Iyiya ni, sa ajee nō ka ayaya ba.’

⁸ Uwuru ka te ki kya wō ɔka nō uhwiya, ni inu ka kōq ishimi nga, ni inu ta ye uka umani ukunu wō kōq ɔka ni ɔki kya wō kō ba. Kindii wō ni aghomani ajee ngaa na aghing shi kō.”

⁹ INikodimus ba ghulu iYesu si, “Nagyi wō ni udii ki ba kō?”

¹⁰ IYesu ba yira nga si, “Ingo ni aghomé aghaghé nga ki Israila, ni ingo ta kpelé ngo uma ri ba?

¹¹ Aipang ni imé sō téri nō, ayo ka pii kaya imumanı ayo ye wō, ni ayo sō ba yeni nu imumanı

ayọ nu, kindọ ni inu tọọ nọ ọkọọ imumani ayọ téri nu.

¹² Imẹ téri nu kaya uma ashi ri ni inu ta ma nu aipang kọ ba, nagyi wọ ni inu ki tọ ma aipang kọ nọ uma ni ushi unga ayaya?

¹³ Ba aghọ umani akọ kyaa ayaya ba, Anọ Ajiya kayu nga umani asuu ka ayaya ngaa kọ akyaa.

¹⁴ “Kọnọ umani iMusa zẹẹ iyọọ utii uyeri ka aghumu ni, kindii wọ ni iyiya na azee Anọ Ajiya kọ,

¹⁵ ka nadidu aghomani ama aipang ni ngaa ni, aki peni ọkyuọ ni ushi wọ na amaa ba.

¹⁶ “Ka ỌnỌng yoo ashi nagigang ki ma Anọ nga ka aye, ka aghomani ama aipang ni ngaa ni, aba kpoo ba, na asa peni ọkyuọ ni ushi wọ na amaa ba.

¹⁷ ỌnỌng ta tuma ngaa na Anọ nga ka aba wa ashi ashuwa ba, ashi ni, aperni ufoo kukushi nga.

¹⁸ Nadidu aghomani ama aipang na Anọ ỌnỌng ni, aki wa bọ ngaa ashuwa ba. Nadidu aghomani ata ma bọ aipang ni ngaa ba ni, akọ wa nga ashuwa wudu ka ata ma nga aipang nọ uca Anọ aye ỌnỌng ba.

¹⁹ Umani ashuwa shi wẹ, uyeri ghila ashi, ni ajiya cẹẹ nọ uyoo itii kina uyeri, ka uma uju bọ ni unga akakiya bọ.

²⁰ Ka aghomani aka ju akakiya ni atoọ nọ uyeri, aka va ba nga ọka uyeri ba ka aba nu uma uju nga ba.

²¹ Aghọ ju aipang ka ba ọka uyeri, ka anu ka ayayẹ si uma uju nga ni, ỌnỌng ta nga avọ wọ.”

22 Aya kpẹ́ kindo ni, iYesu kina aghoyii nga ba sang ki kyabø ishéé ेrébø aYahudiya. Akpaa akyua na ci kó ukadu, na aso ju ajiya iminimini.

23 IYahaya sò kó ju iminimini ka Ainon ka ayayo aSalim, ka amusum shi ya na pam kó ukadu. Ajiya kyeng na aju bø iminimini.

24 Aju umari na akó ta bø iYahaya kidé ubøø itii ba.

25 Ni aghoyii iYahaya tee aghø la ilang kina ace aBayahude kaya itali uhwuru ka ahwuru irighe kóñó umani uméé iMusa yeni ni.

26 Aghoyii ba kyaa ukushi iYahaya aghø uju iminimini kiya téri nga si, “Aghoméé, ajiya umani inu shi kini ngaa ka udaa ugęé ighø Urdun, aghomani ingó ki kirékwyue ngó téri upii kaya nga ra, awudu na aso ju iminimini, ni kwínga sò kyaa ukushi nga.”

27 IYahaya ba yira nga si, “Ba aghomani aki bra uyira ima ba sa ama nga ka ayaya.

28 Inu ka kyakwyue nu ni inu shiya kó uka ka asi, ‘Imé shi aghøfoo ba, atuma mi ki imé la nga ite wo.’

29 Aghø shi na ayiri asasa nga shi aghemé asasa. Ayikyo aghemé ka tara ka akó ेréwyue nga, aka kóó ikwyifu nagigang nò ıkóó ेréwyue aghemé. Kindo wò ni ikwyifu mi hwura wò.

30 Iyiya yò ni ajiya nga sò khimi ni imé sa vuu mi utumu.

Aghomani aba ka ayaya

31 “Aghomani aba ka ayaya cée kwínga. Aghomani aba ka asing ni, agha asing ngaa, na

aka pii kaya uma asing wọ. Aghomani aba ka ayaya ni, aceę kwinga.

³² Aka téri imumani anu ki kọ wọ, nadidu kindo ni, ba aghomani ayira ima uteri nga.

³³ Ni aghomani ayira uyenı amaa nga ni, a yira wudu si, iyiya ni Ọnọng na agha aipang nga.

³⁴ Ka aghomani Ọnọng tuma ni, upii Ọnọng wọ na aso téri, ka Ọnọng ma nga aghing nga angó umani ashi na amaa.

³⁵ Ate yoo Ano, ama kwikę ki ivọ nga.

³⁶ Nadidu aghomani aso ma aipang ka ano ni, ashi na ọkyuọ nọ ushi wọ na amaa ba. Nadidu aghomani ata yira nga Ano ba ni, aki peni nga ọkyuọ nọ ushi wọ na amaa ba, anang Ọnọng ki shi kaya erekwyue nga.”

4

IYesu Kina Ace Ayiri Ka ASamariya

¹ AFarisiyawa ya kong si iYesu so pee Aghoyii nga, na asha ju bo iminimini ki gina iYahaya ko.

² Ni ba iYesu nga ki ekerekywuę nga so ju iminimini ba, aghoyii nga bo.

³ IYesu ya kong Ila imumani iba ni, ava ya aYahudiya ki vuu nga aGalili.

⁴ Iyiya yọ ni iYesu kyeng idę aSamariya.

⁵ Ava ba idę ice ifong ka aSamariya ayorö si aSaikar. Ifong shi ayayo kina erekbo umani iYakubu ma Ano nga iYusufu ka akyua ra.

⁶ Akadu wu ni irijiya iYakubu shi kọ. IYesu ya kiya nọ kyeng ni, ava cicaa ka anyu irijiya. Udi ba kina abiyatę atinòng kọ.

⁷ Ace ayiri agha aSamariya va ba uvo amusumu. IYesu va téri nga si, “Ma mi amusumu ki imé sa.”

⁸ Aghoyii nga kó ghila bó idé ifóng ka ya ghé imila.

⁹ Ayiri ra agha aSamariya va téri iYesu si, “Nanyi wu ni ungo ni aBayahude nga ni ingó ki shor mi amusum usa, imé aghomani imé shi ayiri agho aSamariya?” Ka aYahudawa ka kyoo bó agho aSamariya ba.

¹⁰ IYesu va yira nga si, “Ingó ta ye uma Ənqóng, kina aghomani atéri ngo si, ‘Ma mi amusum usa ni,’ ingó ta kó shor nga ni ata kó ma ngo amusum uma əkyuó.”

¹¹ Ayiri va téri IYesu si, “Agha aghaghé, Ingó shi ngo ni ima uvo amusumu ba, irijiya shi ikyuu. Ni abi kó nö peni adibi amusumu uma əkyuó kó?

¹² Ta ingó gina ate yi iYakubu le, aghomani aya yi irijiya ni, anga ki kirékwyuę nga, kina anó nga, kina ikina nga, asa amusumu nga le?”

¹³ IYesu va yira si, “Aghomani asa amusumu ri ki va kóng idafo na amusumu.

¹⁴ Ki nadidu aghomani asa amusumu mani iki ma nga ni, aki sò kóng idafo na amusumu ba ka aya ta kó sang asing. Amusumu mani iki ma nga ni aki tee nga angó uma əkyuó umani ushi wó na amaa ba.

¹⁵ Ayiri va téri nga si, “Aghaghaghé, ma mi adidu amusumu, ki ima sò kóng idafo na amusumu ba, ki imé ma sò ba ukadi uvo amusumu ba.

¹⁶ IYesu va téri nga si, “Ya yoró aghémé ngo kó ba ukeké.”

¹⁷ Ava yira ki téri si, “Ita shi mi na aghémé ba.” IYesu va téri nga si, “Ingó téri aipang nö mani ingó

téri si ushi ngọ na aghémé ba.

¹⁸ Ka aipang nga shi si, ingo kó biya aghémé atóng, aghomani ingo shi kini nga ka aikyua ri ni ba aghémé ngọ nga ba.”

¹⁹ Ayiri va téri iYesu si, “Aghaghaghe, imé kyoo ni ongoose na agho pii kó otó Ọnòng nga.

²⁰ Anirakpéé nō shor Ọnòng ki itili ri. Ni inu aYahudawa téri si Urushelima bō kpaa nō mani jōo Ọnòng kó.”

²¹ IYesu va yira nga si, “Ayiri, ma aipang ki imumaní isó téri, akyua ki ba mani ajiya ki jōo bō Ate ki itili ra ba, ko Urushelima ba.

²² Inu ajiya aSamariya inu sō ta agho ki imumaní inu ye nu ba. Ki iyi aYahudawa ye imumaní iyi sō ju, ka ufoo kunu kidé aYahudawa kó.

²³ Ni akyua ki ba, kaa akó ba, na agho ujōo aipang aki jōo Ate kidé aghing, kina aipang, ka Ate wang idí igho ajiya ka ajoó nga.

²⁴ Ọnòng ni aghing ngaa, agho ujōo nga ni, asó jōo nga kidé aghing, kini idé aipang.”

²⁵ Ayiri va téri iYesu si, “Imé ye si aghofoo mani ayoro nga si iKristi ki ba. Insi aba ni aki yenyi yi kwike.”

²⁶ IYesu téri nga si, “Imé agho pii ni ngo, imé shi inga.”

²⁷ Asó kpéé upii wudu ni aghoyii nga va vuu, ava wo ica kónó mani anu ni asó pii na ayiri. Ni ba aghomani ateri nga si, “Ikembó nō wang?” ko na awulu nga si, “Ikembó sa ni ọsó pii ni nga?”

²⁸ Ayiri ra vasa ya ikyo nga ya kó ukadu ki kyaá idé ifóng ki ya téri ajiya,

²⁹ “Inu ba, ku ma nu ajiya mani atéri mi kwiké mani ikø ju! Ta anga shi aghøfoo ra?”

³⁰ Ajiya va hwuu kidé iføng ki ba ukushi iYesu.

³¹ Ashi kidé udu wudu ni, aghøyii iYesu va shør nga ki téri si, “Aghomẹ́, la imila.”

³² Ni iYesu va téri bø si, “Imé shi ni ice imila mani inu ye nu ice ima kaya ba.”

³³ Aghøyii nga va wulu ace bø si, “Ta ace aghø ma nga imila le?”

³⁴ IYesu va yira si, “Imila mi yø shi mani iju uwang aghømani atuma mi, ki imé va kpèè utina nga.

³⁵ Ba inu ka téri si, ‘Ipiri inari yø shé nø curu imila ba?’ Kindø ni imé sø téri nu, inu irite na biborø, iyeni si, itø ucuru.

³⁶ Aghø curu imila sø peni ọka nga, aka va curu ima upeni nga ki kya ọkyø utaa amaa kø, ka aghø pila na curu ka ju ikwyifu.

³⁷ Akyua ra kø ni, ighang upii ra ni aipang nga, si, ‘Ace aghø pila, ace ghø curu imila.’

³⁸ Ituma nø curu imumani uta kòng nu ọlo kaya ba. Ace aghø bø kòng ọlo, inu ni inu la udøng usher bø.”

³⁹ Aghø aSamariya napam kidé iføng ma aipang ni iYesu kø upii ayiri ra mani atéri si, “Atéri mi nadidu uma mani ikø ju.”

⁴⁰ Aghø aSamariya ya ba ukushi iYesu ni, ava shør nga sa aci kini bø, ava ci ni bø awii apai.

⁴¹ Ajiya napam vasa ma aipang ni iYesu kaya upii nga.

⁴² Akyua ra kø ni aghø aSamariya téri ayiri si, “Aikyua ri ni iyi ma aipang kø, ba si imumani

qoso téri yo ba, kiyi ka kyakwyue yi kong, kiva ma aipang si ajiya ri nga shi aghofoo asing.”

IYesu Leni na Ano Agho Téri Ashuwa

43 Aya la awii apai ni iYesu va sang ki isii aSamariya ki kyaa aGalili.

44 Ki iYesu ki ekerekwyue nga ko téri si, “Atina Qnong ka ata shi no ujoo ki erebong nga ba”.

45 Aya foma aGalili ni, agha aGalili va yira nga kini ivo ipai, ki ibo ma kya agya ubulu ko Urushe-lima, anu imuman iYesu ju.

46 IYesu va vuu nga ifong aKana ka aGalili, oka mani atee amusumu ikolo nashi. Oka ni ace atina uteri ashuwa aghoman ano nga shi akyuq ba ka aKafarnahum.

47 Ajiya ra ya kong si iYesu we na vuu nga aGalili ko sang ka aYahudiya ni, ava kyaa oko shi nga kiya shor nga kaya leni na ano nga shi aghoman ashi ki anyu ukpo.

48 IYesu va téri nga si “Insi inu ta nu no amaa kini uma qsa uwo ica ba ni, inu ki ma no aipang ba ko nazii.”

49 Atina oka uteri ashuwa va téri iYesu si, “Aghaghaghé, ba ki ma kę̄ ka ano mi kina ma kpoo ba.”

50 IYesu va téri nga si, “Wor ka ano ngo ki ba akyuq.” Ajiya nga ma aipang ki imuman iYesu téri nga, ava walu.

51 Ashi ko utira ukyaa qna nga ni, agira vasa takwyue ni nga ava téri nga si, “Ano ngo ko ba akyuq.”

⁵² Ava wulu nga agolø mani aba akyuø kø. Ava téri nga si “Amushe ki na awa ayeng anga atinøng ni ufuru ेrenøma sher nga kø.”

⁵³ Ate Anø va kpèlè si akyua umani iYesu téri nga si “Wolu, ka anø ngø ki ba akyuø kø.” Ajiya kina aghø ọna nga va ma aipang ni iYesu.

⁵⁴ Udiwu shi utina uwo ica unga ipai mani iYesu ju kø sang nga ka aYahudiya ki kyaa aGalili.

5

IYesu Lèni na Agunu ka Ighø ABetasda

¹ Aya kpèè ni, iYesu va wolu ki kyaa Urushelima kø uce usra agya aYahudawa.

² Kø Urushelima ni ice ighø na amusum shiya angø mani aghimi nø ageè øtøng. Kina ijia aYahudawa ni ayorø si ABetasda. Udidu ighø ushi ayayo kina anyu ubøø na Atém.

³ Ageè ra yø na adumu, kina afuu kina agunu na aghø shømø ivø napam kø ghèli na molu kø.

⁴ Asø sha ka zøø amusumu nga ni. Ki ace agolø ni Atina Ọnøng ka shulu ki zøø amusumu nga, Avasa lèni ki ighø idumu mani ashi kini yø.

⁵ Ukadu ni ace ajiya shiya akø la anyi ishitai na ananari kini udumu nga.

⁶ IYesu ya nu nga na yøø ni, aye si ajiya nga kø tiri wø nø udumu nga, iYesu va téri ajiya si, “Ingo wang Lèni?”

⁷ Adumu nga va yira nga si, “Aghaghaghe, ishimi na aghø mani aki shø mi kø ki ghila ighø ka kyua mani asø zøø amusumu nga kø ba. Insi imø sher si imø sø ghila ni ace aghø sa la mi ite kø.”

⁸ IYesu vasa téri nga si, “Sisang, kó kpaa ishór ngo, kó kyeng ila ngo!”

⁹ Kaidu agoló ni aghó vasa léni, ava kpaa ishór nga ki wolu. Idi ima ba ka awii uwuru aYahudawa.

¹⁰ Kindó ni AYahudawa vasa téri ajiya mani a léni ni ngaa si, “aidi ni awii wuru kó, kónó uméé IMusa ni ikikya yó na akpaa ishór ba.”

¹¹ Ajiya nga vasa yira bó si, “Aghomani a léni ni mè, a ngaa téri si imé kpaa ishór mi ki wolu.”

¹² Avasa ghulu nga si, “Inga shi aidi ajiya mani ateri ngo si kpaa ishór ngo ku wolu?”

¹³ Aghomani a léni ni ngaa ni, ata ye ti inga léni ni ngaa ba, ka ajiya shiya napam kó ucaa, iYesu vasa wolu kidé majiya.

¹⁴ Ana kyua nazii ni, iYesu vasa peni nga kidé Qona Qnóng, ki téri nga si, “Nu ni, ingo léni! Ni, ma sò ju avulu ba, ki imumani içę idı nö ububi ma ba ngo ba.”

¹⁵ Ajiya nga vasa wolu kiya téri aghakakóng aYahudawa si, iYesu nga léni ni nga.

¹⁶ Kindó ni avasa tee aghó ma iYesu ołó, ka aso ju udibi uma ka awii uwuru aYahudawa.

¹⁷ IYesu vasa téri bó si, “Ate mi sò ju utina kó ta kai kyua ri, imé ma ka ju.”

¹⁸ Udi upii sa ni aYahudawa khimi uwang iYesu sa apii nga kó. Avasa téri si, “Ba si acę imumani ateri ka awii uwuru aYahudawa ba, ka ateri si ate nga Qnóng ngaa, ka ama si anga shi Qnóng wudu.”

Eregoró IYesu Ano Qnóng

¹⁹ IYesu vasa yira bó si, “Iyiya, iso téri nu, Ano ka ata ju ice ima, ka yayu nga ba, si imumani anu na

Ate ka ju. Ki ididu imumanı Ate ka ju, iyø ni Anø ka ju.

²⁰ Ka Ate yoo Anø, aka va yeni nga uma mani inga ki ekerekywuę nga ka ju, aki va yeni nga itina mani içeę idibi, ka inu wo ica.

²¹ Kønø umani Ate ka sang aghø ukpuru ka apeni ikyuø ni, kindø ni Anø shi na akyuø ka aghø umani ayoo.

²² Ate ra ju ace aghø ashua ba, Na va ma Anø erekorø uju kwinga ashua,

²³ Ka ajiya naidu jøø Anø, kønø mani aka jøø Ate ni. Naidu aghømani ata jøø Anø ba ni, aka ta jøø ate mani atuma nga wudu ba.

²⁴ “Iyiya, isø téri nø, Naidu aghømani aka køng upii mi, kiva ma aipang ka aghømani atuma mi ni, ashi nø ɔkyuø utaa amaa. Aki ju nga ashua ba, akø bulu ukpø ki peni ɔkyuø.

²⁵ Iyiya ni sø téri nø, akyua ki ba, akø ba ma, na aghø kpuru bø ki køng erekoruę Anø Өnøng, aghømani akøng ki lang.

²⁶ Kønø mani Ate ki ekerekywuę nga ni erekoya ɔkyuø kø ni, kindø ni asa si Anø nga tee erekoya ɔkyuø kø.

²⁷ Ava ma nga erekorø uju ashua ki nga ni Anø ajiya nga.

²⁸ Inu ma woo ica na udi upii ba, ka akyua ki ba mani aghømani ashi kidø na alor ki køng erekoruę nga,

²⁹ Ka akunu. Aghømani aju uma օdօdøma ki sisang, ka apeni ɔkyuø, ni aghømani aju utaa aipang ni, aki sisang ka va ju bø ashua.

³⁰ Imø ka bra mi uju ima ka ayayu mi ba. Imø sø ju ashua kønø umani Өnøng téri yi si iyi ju ni.

Kindo ni ashuwa anga aipang kó, ki ba ima ushi kidé ikwyi mi yó ni isó ju ba, ki ima ukunu kukushi aghó utuma mi yó.

Aghó Tara IYesu

³¹ “Ipeni imé tara erekwyue mi ni, ni ima téri mi shi yó aipang ba.

³² Ka ace ghó shi wu ni aki tara mi, ni iye si imumaní aki téri kaya erekwyue mi ni aipang nga.

³³ Inu tuma ajiya kukushi iYahaya, inga vasa téri nō aipang.

³⁴ Kindo ni ira tóro mi na utara ajiya ba. Imé téri kindo ka inu peni ufoo.

³⁵ IYahaya ni ögbelemó ula ugha kó, ɔngó uyeri kó, ɔva ma aipang kó ju ikwyifú naigang kónó uyeri nga ka ana gólo nazii.

³⁶ Ni imé shi ni anga mē aghó tara mi angó mani agina aghó tara iYahaya ya kaya erekwyue mi. Uma mani isó ju, ɔngó mani Ate mi má mi si ju, ɔbó shi uma umani uyeni amaa, ate mi ngaa tuma nga.

³⁷ Ate mani anga tuma mi anga ki ekerekywué nga yeni aghómaní atara mi. Inu sónó kó kóng nu erekwyue nga ba, inu sónó kó nu nō umani ashi ba.

³⁸ Ighang nga ci yó ki ikwyi nu ba, ki nu ta ma nu aipang kukushi aghómaní Ate tuma ba.

³⁹ Inu sónó shuwa upii Ọnóng, kó ukyoo nu ki ikwyi ki peni ɔkyuo utaa amaa kidé bó. Ídibi ipii Ọnóng iyó ki tara mi.

⁴⁰ Kindo ni inu tóro nō ba ɔkó shi mi kó peni ɔkyuo.

⁴¹ “Imé ka ta yira mi ujóó kukushi shi bajiya ba”

⁴² Ki imę ye nu, iva sa ye si inu shi nu nö uyoo
Qnong kidę ikwyi nu ba.

⁴³ Imę ba kidę nö uca Ate mi, inu ta yira mi ba,
ipeni ace agho ba kidę nö uca erekwyue nga ni, inu
ki yira nga.

⁴⁴ Nanyi kę ni inu ki ma aipang ka akyua umani
inu wang peni ujọq kushi ace nu, ni inu ta wang nö
peni ujọq mani ukunu kukushi Qnong umani anga
shi ka ayayu nga ba?

⁴⁵ Inu ma téri si iki kyaa ashawa nu kukushi Ate
yi ba. Agho ki kyaa ashawa nga shi iMusa, umani
inu sa ikwyi si anga ki foo nu.

⁴⁶ Téri si inu ma aipang ni iMusa ni, inu ta kę ma
aipang ni imę, ki iMusa wękaya erekwyue mi.

⁴⁷ Ipeni inu ra ma nu aipang kini imumani awoq
ba ni, nanyi kę ni inu ki ma aipang kę?"

6

IYesu cee ajiya Araji ushq Atq

(IMat 14.13-21; IMar 6.30-44; ILuk 9.10-17)

¹ Awii ra ya woru bo ni, iYesu va bulu ki kyaa
udaa ugęę erekwyema aGalili, aka ba yorę wę si
erekwyema aTibariya.

² Ikir bajiya lite nö uyii nga, ka anu amaa nö
uma umani aso ju na adumu.

³ IYesu va kila nga izizę ki cica kina atina nga.

⁴ Ka akyakua ri ni, agya ubulu ya so ba ayayo.

⁵ IYesu ya sang erekwyue ki nu ikir bajiya ni, aba
téri iFilibus si, "Abi wę ni ayo ki ghę imila umani
iki maa ajiya ri kę?"

⁶ IYesu ghulu iFilibus kindę ka amara nga wę ka
aye imumani aki ju.

⁷ IFilibus ba yira nga ki teri si, “Ufe ipii itin aghötina ki maa yọ na aghé imila umani kwinga ki peni na zẹ́ ba.”

⁸ Aghaye kidé atina nga aghọnọ uca si Andrawus, anayuru iSiman iYahaya va teri iYesu si,

⁹ “Ace ananq wẹ na asi ni agbọ ubiredi ito kina itagbo ipai. Ikémbo wọ yi idı ima ki ju na ajiya ri kindii?”

¹⁰ IYesu ba teri bọ si, “Inu sa ajiya ka acica.” Uka ni ọbong shiya nagigang. Aghemé va cica, afuma agha araji ushọ ato.

¹¹ IYesu ba kpaa agbọ ubiredi, aya kpeé usa Ọnòng izaa ni, aba kau aghomani ací, aba bọ nadidu imumaní iki maa bọ kó. Kindii wọ na aju ni itagbo.

¹² Aya la ki suu ni, aba teri atina nga si, “Inu curu awo na ashé ka aba bra yọ ba.”

¹³ Atina va curu awo ubiredi ki tii ka ọkọ́ ushọ nọ upai, awo umani ashé kidé agbọ ubiredi utó kó umani ajiya kpeé ula.

¹⁴ Ajiya ya nu amaa imu wo ica ni iYesu ju ni, aba teri si, “Aipang, anga shi agho pii kó ọtó Ọnòng umani asi aki ba asing.”

¹⁵ IYesu ya kpelé si, ajiya wang kpaa nga ni erekwọ ka ama nga erekgom ni, aba vuu nga aya izizé kayu nga.

*IYesu Kyeng kaya na Amusumu
(IMat 14.22-23; IMar 6.45-52)*

¹⁶ Ughé ya kpaa ni, atina iYesu ka sang ki kyabọ erekwemá.

¹⁷ Akyua ra ni uka ya sang uba ni itii, iYesu sa kó sang nga uba ukushi bọ ba. Atina va ghila bọ idé ọgboló ki kpéné ubulu kyabọ aKafarnahum.

18 Ereyma kpéné utiyagha ka uce uwuru erekyo sọ té.

19 Aya té ki fuma amel atai ko anari ni, aba nu iYesu na akyeng kaya na amusum, aso ba nga ayayo kina ogbolö. Atina va koo ḋebata.

20 IYesu va téri bò si, “Imẹ́, ba koo ḋebata ba.”

21 Aba tó yira nga kidé ogbolö. Kidé anakyua ni ogbolö nga fuma uka umani aki kyabò kó.

Ajiya Wang IYesu

22 Ikyua ya yéé na ushé bajiya na aci ka uhwo udal ugée ereyema ba kpelé si ogbolö uye wó ba ukaa, akpelé si iYesu ta ghila nga ogbolö kina atina ba, atina nga bò kyaa kayu bò.

23 Ace agbolö umani aba ka aTibariya tara kó ka ayayo kina uka umani ajiya la ubiredi wó kó utumu umani akpéé usa Ọnòng izaa.

24 Ajiya ya nu ni iYesu kina atina nga shi bò ya kó ukaa ba ni, aba ghila bò ogbolö ki kyabò aKafarnahum na aso wang iYesu.

IYesu nga shi Ubiredi uma Ukyuo

25 Aya nu nga ka udal ugée ereyema ni, aba ghulu nga si, “Aghoméé, agba awii wó ni ingó ki ba wó?”

26 IYesu va yira bò si, “Aipang, imé sọ téri nu, inu sọ wang ka inu la ubiredi ki suu, ba si inu kpélé si amaa uma usa uwo ica ni imé ju ba.

27 Inu ba duma na uwang imila ni ika bra yó ba, inu ju utina kaya imila umani ishi yó na amara ba inga uma ọkyuo utaa amaa. Imila umani Anò Ajiya ki ma nu yidii. Ka aya Anò Ajiya wó ni Ate Ọnòng kó sa amaa uyeni nga uyira nu.”

28 Ajiya ba ghulu iYesu si, “Ikembø na ayø ki ju ka ayø hwura uma umani Ọnøng wang?”

29 IYesu ba yira bø si, “Imumanı Ọnøng wang si inu ju yø, inu ma aipang ka aghomani atuma.”

30 Ajiya va ghulu iYesu si, “Aligba amaa uwo ica nga ni inu ki ju ka ayø nu ni ayø ma aipang ni ingø. Ikembø ni ingø ki ju?”

31 Ananirakpé bayø la umanna ka aghumu, kono umani awøq upii Ọnøng si, “Ama bø imila ka ayaya ka ala.”

32 IYesu ba yira bø si, “Aipang, imø sø téri nu, iMusa nga ma nu imila ra ka ayaya ba, Ate mi nga ka ma nu imila aipang ka yaya.

33 Imila Ọnøng yø ka shulu ka ayaya na asing ɔkyuø.”

34 Aba téri nga si, “Aghø aghaghø, ka ma ayø ighø imila ri kwæligba awii!”

35 IYesu yira ki téri bø si, “Imø shi imila uma ɔkyuø, aghomani aba ukushi mi ni, aki sø køø nga idafo ba, aghomani ama aipang ni imø ni, aki sø køø nga idafo na amusum ba.

36 Kono umani imø téri nu ni, inu nu mi, inu ta ma nu aipang ba.

37 Nadidu aghomani Ate ma mi ni, aki ba ukushi mi, aghomani aba ukushi mi ni, iki kla mi nga ba.

38 Ka imø shulu mi ka ayaya ki imø ba ju uyoo mi ba, uyoo aghomani a tuma mi wø.

39 Uyoo aghomani a tuma ni, imø ba vulu agha ayaye kø kidø aghomani a ma mi ba, imø sang bø ka awii usang asing.

40 Ka uyoo Ate mi wø si, nadidu aghomani asø kra Anø ni, ki va ma aipang ni nga ni, ashi na ɔkyuø

utaa amaa, imẹ ki va sang nga awii usang asing.”

⁴¹ AYahudawa va duma kidę ikwyi bọ ni iYesu ka ateri si, “Imẹ shi imila ni ishulu ka ayaya.”

⁴² AYahudawa si, “Ba iYesu wẹ ri ba, anọ iYusufu aghomani ayọ ye ate nga kina ayuru nga nadidu ba? Ikemba sa ka akyakyua ri na asi, ‘Imẹ shulu ka ayaya?’”

⁴³ IYesu ba yira bọ si, “Inu shee uduma ki ikwyi nu kina ace nu.

⁴⁴ Ba aghomani aki bra uba ukushi mi, in ba si Ate umani a tuma mi nga waa nga ba, imẹ ki va sang adidu ajiya ka awii usang asing.

⁴⁵ Awọ kidę ẹrẹwọ agho pii kọ ọtọ Ọnọng si, ‘Nadidu bọ ni Ọnọng nga ki mẹ bọ.’ Nadidu aghomani akọ, ki va mẹ kukushi Ate ni, aka ba ukushi mi.

⁴⁶ Ba aghomani akọ nu Ate in ba si aghomani a kunu kukushi Ọnọng ba, agna kọ nu Ate.

⁴⁷ Aipang ni iso téri nu, nadidu aghomani ama aipang ni ashi nọ ọkyuọ utaa amaa.

⁴⁸ Imẹ shi imila uma ọkyuọ.

⁴⁹ Ananirakpé nu la umanna ka aghumu, nadidu kindọ ni akpuru bọ.

⁵⁰ Ni imila umani ika shulu ka ayaya ka nadidu aghomani ala ni, aki kpoo nga ba.

⁵¹ Imẹ shi imila umani ika shulu ka ayaya. Nadidu aghomani ala imila ri ni, aki peni ọkyuọ ki ta kọ sang asing. Imila ri ni inọma ẹrenọma mi yo, ingo umani imẹ ki ma ka asing peni ọkyuọ.”

⁵² AYahudawa ba tee agho linang kina ace bọ, asọ ju si, “Nagyi wọ ni ajiya ri ki ma ayọ inọma ẹrenọma nga ka ayọ la?”

53 IYesu ba téri bô si, “Aipang, imé sô téri nu inkini inu ta la nu inôma ereköma Anô Ajiya ki sa ayi nga ba ni, inu shi nu nô ɔkyuô kidé nu ba wudu.

54 Nadidu aghomani aso la inôma ereköma mi, na aso va sa ayi ereköma mi ni, ashi na ɔkyuô utaa amaa, imé ki sang nga kô sang asing.

55 Ka inôma ereköma mi ni, imila aipang yô, ayi mi ni, uma usa aipang yô.

56 Nadidu aghomani aso inôma ereköma mi, na aso va sa ayi mi ni, ashi kidé mi, imé kô shi kidé nga.

57 Kônô umani Ate akyuô tuma mi ni, kaya nga wô ni imé sô cê wô, kindii wô ni aghomani akpaa mi kina imila nga yô ni, aki peni ɔkyuô kaya mi.

58 Imé shi imila umani ishulu ka ayaya. Ananirakpênu la umanna, nadidu kindô ni, akpuru bô, nadidu aghomani ala imila ri ni, aki peni ɔkyuô ki ta kô sang asing.”

59 IYesu téri uma ri nadidu ka akyua umani aso mée kidé ɔkô takwyuê aYahudawa ka aKafarnahum.

Iwôq ɔkyuô ni ishi yô na amara ba

60 Ace agho bô na pam kidé aghoyii nga ya kôq kindô ni, aba ju si, “Udii upii ri ni, olo shiya, inga ki bra uyira wô?”

61 IYesu ye si aghoyii nga sô pii na ace bô kaya umée nga ni, aba téri bô si, “Udii umée bra nu ikwyi wô?

62 Nagyi wô ni inu kôq wô ki ikwyi nu insi inu nu Anô Ajiya na aso kila nga ɔka umani aba wô?

63 Aghing nga ka ma ɔkyuɔ. Erenɔma shi wɔ na akyuɔ uju ima ba. Upii ni imɛ t̄eri nu ni, aghing nga kina ɔkyuɔ.

64 Ace agho bɔ shi wɔ kidé nu na ata ma bɔ aipang ba.” Ko kpaa ka akyua ni, iYesu ye aghomani ata ma bɔ aipang ba, kina aghomani aki gbura na wɔ.

65 IYesu ba khimi uteri si, “Uwu sa ni imɛ t̄eri nu si, ‘Ba aghomani aki bra uba ukushi mi, sa Ate ma nga akyuɔ.’ ”

66 IYesu ya kp̄e upii nga ni, ajiya na pam kidé aghoyii ya nga, aso yii bɔ nga ba.

67 IYesu ba ghulu ushɔ na apai si, “Inu wang kɔ sang nu?”

68 iSiman iBitrus ba yira si, “Ate, ukushi inga wɔ na ayɔ ki kyaa? Ingɔ shina upii nɔ uka ma ɔkyuɔ umani ushi wɔ na amara ba.

69 Ayɔ ma aipang, ayɔ va ye si ingɔ shi agha upipar ɔnɔng ra.”

70 IYesu ba yira bɔ si, “Imɛ hwiya agho ushɔ na apai, aghaye nu ni isheɛ wɔ.”

71 Aso yeni si iYahuda, anɔ iSiman Iskariyoti, ka anga ki gbura nga kɔ, ka anga ni aghaye nga kidé ushɔ na apai.

7

Anayuru IYesu ta ma bɔ Aipang ni nga ba

1 Aya sang ni iYesu ba kigor kidé aGalili, ni ata wang nga ukyeng kidé aYahudiya ba, ka aYahudawa na shiya kɔ akadu wang pii nga kɔ.

2 Awii usra agya nɔ uzɔq aYahudawa ya sang ju,

³ ni anayuru iYesu ba téri nga si, “Ushi odata ni ingo vuu kyang aYahudiya ka aghoyii ngo ya nu uma uwó ica nō oso ju.

⁴ Nadidu aghomani awang na aye nga nagigang ni, aki shó nga ni uma na aso ju ba. Insi ingo su ju uma ri ni, yeni erekwyue ngo ka ajiya ye ngo.”

⁵ Ka ibo anayuru iYesu ta ma bō aipang ni nga ba.

⁶ Ni iYesu ba téri bō si, “Akyua mi kō sang wō ju ba, ukushi nu ni kwaligba akyua shi na kiké.

⁷ Inu ni ashi ki bra wō tō nu nga ba, imē ni ashi ta wang mi nga ba ka imē ka téri utina akakiya ni aka ju.

⁸ Inu wor kya nu uka usra agya. imē ta ki kya mi ba, ka akyua mi kō sang wō ju ba.”

⁹ IYesu ya kpē uteri bō udibi uma ri ni, ava zonō laa nga ka aGalili.

IYesu kya usra agya ka Urushalima

¹⁰ Anayuru nga ya kpē uworu kya bō uka usra agya ni, iYesu va woru kō uyuyi, ata woru nga ka ayaye ba.

¹¹ AYahudawa su wang nga kō okō usra agya, aso ghulu si, “Abi kō ni ajiya ri shi kō?”

¹² Kidē ikir bajiya ni ajiya sō pii na ace bō kaya iYesu kō uyuyi. Ace agho bō sō téri si, “Ajiya adaduma nga.” Ace agho bō si, “Kayi, aso dor ajiya wo.”

¹³ Ni ba aghomani abra uteri ila iYesu kidē bajiya ba, ka aso hwiri erekbata aYahudawa.

IYesu Mē kaya Usra Agya Uzōo

¹⁴ Aya fuma abiyatē usra agya ni, iYesu va ghila nga idē ona Ọnong ki kpēne umē.

¹⁵ Agha akakong aYahudawa va woo ica ki ghulu si, “Ikembø sa na ajiya ri ye uma nagigang ba si akø kya okø upila iwøø ba?”

¹⁶ IYesu va yira bø si, uma umani imø sø mœø ni, unga mœø bø ba, unga aghomani atuma mi bøø.

¹⁷ Nadidu aghomani hwiya uju ima ni Ọnøng wang ni, aki ye si umœø mi ba kø ukushi Ọnøng, ba ukushi mi ba.

¹⁸ Aghomani amœø uma ेrekwyuø nga ni, awang jøø ेrekwyuø nga kø. Ni aghomani asø jøø aghomani atuma mi ni, anga shi agha aipang, ni ashi nga ni utaa aipang ba.

¹⁹ iMusa nga mœø nu ba? Ni ba ace aghomani asø yii umœø ba?”

²⁰ ajiya va yira si, “Ingo shi nø ushœø kidø ngo. Inga bu bø wang pii ngø kø?”

²¹ IYesu va yira bø si, “Imø ju ima uwoo ica iye, ni inu woo ica nadidu nu.”

²² iMusa ma nu upii si inu sho aghumu, anga kyo uju ba, ananirakpœø bø. Kindø ni unu ka sho ananø aghumu ka awii uwuru aYahudawa.

²³ In kini aki bra usho aghumu na anø ka awii uwuru aYahudawa ni ka aju imumaní umœø iMusa téri ni, ikembø sa ni inu køø anaa wø nø umani imø ma ेrenøma økyøø ka awii uwuru?

²⁴ inu ba téri ajiya ashuwa ni ima ni inu nu ni ica ba, inu téri ajiya ashuwa ni ima ushi na birbø.”

IYesu nga shi Aghøfoo?

²⁵ Na ace ajiya Urushelima téri si, “Ajiya ri nga na su wang na wang pii nga kø ri ba”

²⁶ Awø ni, asø pii ka ayaye, ata téri bø nga ice ima ba. Ta agha ite køø yira si anga shi aghøfoo ni?

27 Uwē ni, ayo ye uka ni ajiya ri kunu kō, akyua ni aghōfoo aipang ki ba kō ni, ba aghō ki ye uka ni a kunu kō ba.”

28 IYesu sō mēē kidē Ọnōng ni, ava sang ẹrēyue si, “Inu ye mi, inu va ye uka ni ikunu kō. Ita bami ni erekwuō erekwyue mi ba. Aghō utuma mi ni agha aipang nga, anga ni inu ta ye nu nga ba.

29 Imē ni iye nga, ka ukushi nga kō ni imē kunu kō, anga tuma mi.”

30 IYesu ya tēri udibi uma ri ni, ajiya nga va wang utra ukpene ngā. Ni ba aghō piya nga ba, ka akyua ngā ta kō ju wō ba.

31 Kindō ni ajiya na pam va ma aipang ni iYesu, na aso ju si, “Ni, akyua ni aghōfoo ki ba ni, aki ju uma uwo ica ka aceē uma ni ajiya ri ju ni?”

Aghite aYahudawa wang kpene IYesu

32 AFarisiyawa kō umā ni ajiya sō tēri kaya iYesu, ni afirist akakōng kina aFirisiyawa va tuma aghō sha ọna Ọnōng sa ya kpini ngā.

33 IYesu yira bō si, “Akyua ni iki ci kini nu si na zēe, akpéē ni iki vuu mi ukushi aghō utuma mi.

34 Inu ki wang mi, ni inu ta ki nu mi nga ba. Uka ni shiya ni uta ki bra nō uba ba.”

35 AYahudawa va pii na ace bō ki ju si, “Abi wō na ki kyaa kō na ayu ta ki peni yi nga ba? Ta aki kyaa ukushi aYahudawa na ku furu bō na shi kina aghōmani ashi bō aYahudawa ba ni, ka aya mēē aghōmani ashi bō aYahudawa ba ku kadu ni?

36 Ikembō na aso yeni na si, ‘Inu ki wang mi, ni uta ki peni mi nga ba?’ Ikembō na aso yeni si “Uka ni imē shiya ni uta ki bra nō uba ba?’”

Uta anyu Amusum uma Okyuō

³⁷ Awii upra usra agya, ango shi awii aghaghé usra agya ni, iYesu tara ki sang ेreyüę ki ju si, “Nadidu agho kóo usa amusum na ba ukushi mi ka aba sa.

³⁸ Nadidu agho ma aipang ni me ni, ‘Avø mèø amusum umèø ökyuø ki kunu kidé ikwyi nga,’ Kono umani upii Өnöng téri ni.”

³⁹ IYesu sò pii kaya aghing Өnöng, anga ni agho ma aipang ni nga ki yira, ka agha akyua ri ni a ta kóo ma bø aghing Өnöng ba, ka ata ku jøø bø iYesu ba.

Ajiya wang Igér kaya IYesu

⁴⁰ Ajiya ya kóo udi upii ni iYesu téri ni, ava ju si, “Aipang, adi agho ri nga si agho pii kó oto Өnöng ra.”

⁴¹ Ace agho bø va ju si, “Adi agho ri nga si aghøfoo.” Ki ta ka kyua ri, aghøfoo ri ni aGalili nga na kunu wo?

⁴² Ba upii Өnöng téri si aghøfoo ki kunu kidé ute uDauda ba?” Aki va kunu ka aBaitalami, aniføng umani uDauda kunu kó ba?”

⁴³ Anyu bajiya va kau kaya iYesu.

⁴⁴ Ace agho bø wang kpéné nga, ba aghømani abra piya nga ba.

Utaa Aipang Agho ite AYahudawa

⁴⁵ Agho sha ya vuu bø ni, afirist akakøng kina aghite aFarisiyawa va ghulu bø si, “Ikembø sa ni uta ba nu ni nga ba?”

⁴⁶ Agho sha nga va yira si, “Ba ajiya na akø pii kina ajiya ri ni ba.”

⁴⁷ AFarisiyawa va téri agho sha si, “Inu ni akø dor nu wudii?”

48 Ta ace agho shi wø kidø agho ite ko aFarisiyawa ni ama aipang ni nga?

49 Ni ikir bajiya ri ni ata ye bø ice ima kø umèè iMusa ba, ibø ni agha anyu ababi bø.”

50 INikodimus aghomani akya ukushi iYesu ka akyua, agha aye kidø bø, téri bø si,

51 Kø umèè iMusa ni ayø taki bra bø uwa ajiya ashuwa ba, sa akøø ka anyu nga, ka ye ima ni asø ju.”

52 Ava yira nga si, “Ingo ni agha aGalili nga na? Kra idø upii Ọnøng kø nu, ba ace agho pii kø ọtø Ọnøng na ki ba ka aGalili ba.”

Ayiri na akpenø kø Wang Aghemè

53 Kwinga va kya aca.

8

1 Ni iYesu va wor kya izizø na ashø uzaitun.

2 Ni kikyuating ni iYesu va ghila nga idø Ọna Ọnøng. Ajiya nadidu va ba bø ukushi nga, ava kø cica na asø mèè bø.

3 Na aghomèè iMusa kina aFarisiyawa va ba na yiri na akpenø nga na anyø kina aghemè. Ava sa nga na tara ka fatø bø.

4 Na ava ju iYesu nga si, “Aghomèè, ayiri ri ni akpenø nga na nyø kina aghemè.

5 Ni, umèè iMusa téri si ataa ighø ri na atii sa akpuru bø. Ni ingø ni ingø téri si ike?”

6 Aghulu nga kindi ri ka mra nga, ka peni uvulu na ki kya ni ashuwa nga. Ni iYesu va kpikpo, ki wøø iwøø ki ेrøø na anivø nga.

7 Aya dẹe kọ ghulu iYesu nga ni, ava sisang ki tara ki ju bọ si, “Nadidu agho na ashi nọ uvulu ba ni akyo uta ayiri ri nọ utii.”

8 Ni iYesu va kpikpo ki dẹe kọ wọ ki ẹrẹbo.

9 Aya kọ kindo ni, ava dẹe kọ sang bọ kọ ukadu ka yila ye, kọ kpaa ka agho ite bọ ki ta agha azazi bọ, ki she iYesu nga ka yu nga, kina ayiri na tai kite nga.

10 Ni iYesu va sang ki tara, ki ghulu nga si, “Ayiri, abi na ashi kọ? Ba agho na awa ngor ashawa ba ni?”

11 Ava yira si, “Ba agho ba.” ni iYesu ju nga si, imẹ ma ta wa ngor nga ashawa ba. wor, ni ba khimi uvulu kọ ba.”

IYesu nga shi Uyeri Ashi

12 IYesu va khimi upeni na ajiya si, “Imẹ shi uyeri ashi. Agho yii mi ta ki kyeng nga kidé itii ba, aki peni uyeri ọkyuo.”

13 Na afarisiyawa va ju iYesu nga si, “Ingó sọ yeni ẹrèkwyuẹ ngor shi aipang nga ni ingó yira kọ ba.”

14 IYesu va yira bọ si, “Ko ni imẹ yeni ẹrèkwyuẹ mi ni, uyira mi ni aipang nga, ki imẹ ye uka ni ukunu kọ, kini uka ni iki kya mi kọ. Inu ta ye nu uka ni ikunu kọ ba kini uka ni ikya mi kọ ba.

15 Unu ka kyua ashawa kọ kyoo ajiya. Imẹ ni ika ju mi ace agho ashawa ba.

16 Ko ni imẹ ki ju ashawa ni, ashawa mi ni aipang nga, ki imẹ kayu mi ba, ka Ate mi na atuma mi shi kini mẹ.

17 Kidé umẹe nu ni awoq si, inkini agha pai teri ima iyeng ra ni, iyiya yọ na yira upii bọ ka aipang nga.

18 Imẹ ni ika yeni erekwyue mi, Ate agho tuma mi ni anga shi agha ipai.”

19 Ava ghulu nga si, “Abi wọ ni Ate ngo ra shi kọ?” iYesu va yira bọ si, “Inu ta ye mi nga ba, inu ta va ye nu Ate mi ba. Inu ta ye mi ni, Inu ta ye Ate mi.”

20 IYesu téri upii ri ka akyua na aso mè ka ayayo kono uka ni aka kyo ufé na aka ma kidé ọnong. Kindo ni ba agho ukpene ngaa ba, ka akyua nga ta kó ju wọ ba.

Uka ni iki Kya mi ni inu ta ki bra ukyaa ba

21 Ni iYesu va khimi uteri ajiya nga si, “Imẹ ki wor, inu ki wang mi, inu ki va kpuru nu kidé uvulu nu. Uka ni iki kya mi ni, inu ta ki bra nu kyaa ba.”

22 Udi sa ni agha ite aYahudawa va ju si, “Ushi ni, Aki pii erekwyue ngaa wọ nu nga ni a ju si, ‘Uka ni iki kya mi ni, inu taki bra nu kyaa ba?’”

23 Ni iYesu va lite nọ téri bọ si, “Inu shi ka erekbo, imẹ ni ikunu ka ayaya kó. Inu ni anga ashi ri bọ, imẹ ni anga ashi ri nga ba.

24 Owọ sa ni imẹ téri nu si inu ki kpuru nu kidé uvulu nu. Ka insi inu ta ma nu aipang si agho ni imẹ téri nu si imẹ shi ba ni, inu ki kpuru nu kidé uvulu nu.”

25 Ibọ va ghulu iYesu nga si, “Ingọ ni inga”? IYesu va yira bọ si, “Imẹ shi agho ni imẹ téri nu kó kpaa ka akyua.

26 Uma shi wo na pam ni imẹ ki bra uteri kaya nu, ki imẹ ju nu ashuwa. Ni imẹ su téri ashi uma ni imẹ kóng kukushi agho na tuma mi kayu wọ, na aso téri aipang kó.”

27 Ajiya nga ta kpélé bọ si asu pii ni bọ kaya Ate ba.

28 Ṗwò sa ni iYesu ju bọ si, “Akyua ni inu ki zẹ Anọ Ajiya ni, akyua ra kọ ni inu ki kpélé si ime shi nga. Inu ki kpélé si ita shi mi kọ uju kwiké nọ ubra erekwyuẹ mi ba, ka ime sọ téri ima ni Ate tuma mi ko.

²⁹ Agho tuma mi shi kini imẹ, ata shee mi nga kayu mi ba, ka imẹ sọ ju imumaní awang kọ agba akyua.”

³⁰ Akyua ni iYesu sọ téri udibi uma ri na ajiya napam va ma aipang ni nga.

Ano Ibrahim

³¹ IYesu va teri aYahudawa na ma aipang ni ngasi, "In kini inu ko umę̄ mi ni, inu ni aghoyii mi bȫ anga aipang.

³² Ni inu ki ye aipang, aipang ki ma nu ulang.”

³³ Ava yira nga si, "Ayo ni ano Ibrahim bo, ayo ta ko shi yi agira ace agho ba. Ni ikembo sa ni ingo sa ju si ayo ki peni ulang ni?"

³⁴ IYesu va yira bɔ si, "Aipang, iso téri nu si, nadidu agho na aso ju uvulu ni agira uvulu nga.

35 Agira ka ci nga ka aca ki ta ko sang asing ba,
ka ano ni anga ona nga ki ta ko sang asing.

36 Kindii ni insi anq ma nu ulang ni, inu ki peni ulang unga aipang.

³⁷ Imẹ́ ye ni inu ni anọ Ibrahim bo, ni inu wang
pii mi ko, ka inu ta yira no umee mi ba.

³⁸ Imē sō tēri nu imumani imē nu kukushi Atemi, ni inu so ju imumani inu kong kukushi ate nu.”

Isheēngashi Ate nu

³⁹ Ava yira nga si, "Ibrahim nga shi ate ba yo." Ni iYesu va yira bo si, "Awasi inu na anō Ibrahim bo ni, inu ta ko ju uma umani Ibrahim ju.

40 Imẹ ni ajiya nga agho uteri aipang anga ni imẹ kong kukushi Ọnọng, ni inu wang pii mi kọ. Ibrahim ta ju idi ima ba.

41 Kindii ni inu sọ ju imumanı ate nu ka ju wọ.” Ni aYahudawa va ju si, “Ayọ ni anọ useshi bọ ba. Ọnọng nga shi Ate ba yọ, anga ashi kayu nga Ate na ayọ shi ni nga.”

42 IYesu ju bọ si, “Ata ju si Ọnọng nga shi Ate nu ni inu ta kọ yoo mi, ka ukushi Ọnọng kọ ni imẹ kunu kọ, agha akyua ri ni imẹ wẹ kọ kẹ. Ita ba mi nọ ubra erekwyuẹ mi ba, Ọnọng nga tuma mi.

43 Ikembọ sa ni inu ta kpélé nu upii mi ba? Ka inu ta bra nu okong umẹ mi ba.

44 Inu ni anga ate nu Isheẹ bọ, ni inu wang ju imumanı awang. Inga ni agho pili nga kọ kpaa ka akyua awang nga aipang ba, ba aipang kidę nga ba. Akyua na aso téri atér ni aso yeni igho.nga kọ, ka inga ni agha atér nga, ate atér nga.

45 Ni imẹ sọ téri aipang, inu ta yira mi nga ba.

46 Inga kidę nu ki bra uyeni uvulu nga? In kini aipang nga ni imẹ sọ téri ni, ikembọ sa ni inu ta ma nu aipang ni imẹ ba?

47 Agho na ashi ango Ọnọng ni aka hwiri imumanı Ọnọng téri. Ni inu ta hwiri imumanı Ọnọng téri ba, ka inu ni ango Ọnọng bọ ba.”

IYesu Cẹẹ Ibrahim nga

48 AYahudawa va yira nga ki ju si, “Aipang nga nọ umani, ayọ téri sì ingo ni agho aSamariya nga agho shi nu usheẹ ba?”

49 IYesu va yira bọ si, “Imẹ ni agho shi nọ usheẹ nga ba. Imẹ sọ ma Ate mi ughoghé wọ, ni inu su vuu nọ ughoghé mi kọ.

50 Imé sò wang ujòọ erekwyue mi ba. Ace agho shi kò na nga sò wang mi wò, anga shi agho téri ashuwa.

51 Aipang, imé sò téri nu, agho na sò yii umé mi ni ata ki kpoo nga ba.”

52 Na aYahudawa va ju nga si, “Ka akyua ri ni, ayo ma aipang si ingò shi nò ushé. Ibrahim kina Atina Ọnòng kò kpuru bò, ni ingò si, ‘Nadidu agho na asò yii umé mi ni ata ki kpoo nga ba.’

53 Ingò kpaa kònò ucéé ate bayò Ibrahim ni? Inga ku kpoo, kindò wò ni agho pii kò oto Ọnòng kò kpuru bò. Ingò kpaa kini ingò ni ingaa ni?”

54 IYesu yira bò si, “Inkini imé jòọ erekwyue mi ni, udu ujòọ ra ni uma wò ice ima ba. Agho na asò jòọ mi ni anga shi Ate mi, aghomani inu sò téri si anga shi Ọnòng nu.

55 Inu ta ye nu nga ba, ni imé ye nga. Awasi imé téri nu si imé ta ye mi nga ba ni, imé ta kò tee agha atéri kini inu ni. Ni imé ye nga, imé ka va ju imumaní wang si imé ju.

56 Ate nu Ibrahim wè ni akòọ ikwyifu nagigang ka apeni unu ufono mi, anu wò, ki kòọ ikwyifu.”

57 AYahudawa va téri iYesu si, “Igho wè ni uta kò fuma ngo anyi ishi itóng ba, nò sò ju si ingò ye Ibrahim.”

58 IYesu téri bò si, “Aipang, imé sò téri nu, ata kò jee Ibrahim nga ni, imé shi kò.

59 IYesu ya téri udii upii ri ni ava kpaa atii na wang taa nga kò. Ni iYesu va sò erekwyue nga, ki kunu nga kidé ọna Ọnòng.

9

IYesu Ma Aghomani Ajee nga na ashi Afoo Ukyoo

Uka

¹ IYesu sọ wor wudu ni, ava nu ace ajiya ni kọ kpaa kọ ujee nga ni afoo nga.

² Na aghoyii nga va ghulu nga si, “Aghomẹe, uvulu inga wọ sa ni ajee ajiya ri na shi afọo ri? Uvulu nga kọ, ta uvulu aghojee nga kọ?”

³ Ni iYesu va yira bọ si, “Basi ajiya ri kọ aghojee nga vulu ba, ni ajee nga afoo ka yeni ubra Ọnọnq kọ.

⁴ Iyiya yọ ni ayọ lite nọ uju utina aghomaní atuma mi ni Ọnọnq shi kọ. Atii ki ba, ni ba aghọ ki bra uju utina ba.

⁵ Insi imẹ shi ka ashi ni, imẹ shi uyeri ashi.”

⁶ Aya téri kindii ni ava ta akpe ki ẹrẹbong, ki zoọ ni ẹrẹbong, nava vo ẹrẹbong na azoọ ki coo ki ica ajiya nga.

⁷ Aju ajiya nga si, “Wor, ya hwuru ica ngó ka amusum ighọ aSiluwam.” Idi ighang ri yọ shi “Utuma.” Na ajiya nga va wor kiya hwuru ica nga, ki vuu ni ica sọ kyoo uka.

⁸ Agha ayayo nga kina aghọ ka kyoo nga kọ shor ka akyua, aju si, “Ba ajiya ri nga ka shor ra ba?”

⁹ Ace aghọ bọ va ju si, “Anga.” Ace aghọ bọ si, “Kayi, alilẹ ace wọ.” Ni, ajiya nga va yira ki kirekwyue nga si, “Aini, imẹ shi ajiya nga.”

¹⁰ Ibọ va ghulu nga si, “Aju nagyi wọ ni ica ngó fomọ?”

¹¹ Ava yira bọ si “Ajiya na aka yorọ si iYesu ra nga zoọ ẹrẹbong ki coo mi ki ica. Ateri mi si imẹ ya hwuru ka ighọnq aSiluwam. Imẹ va kyaa ki ya hwuru ni imẹ tee aghọ ukyoo uka.”

¹² Ibọ va ghulu nga si, “Abi kọ na ajiya shi kọ?” Ava ju si, “Ita yemi ba.”

AFarisiyawa wang uye upeni ukyoo uka Afoo

¹³ Na ajiya nga va kyaa na aghojee nga na shi afoo ka kyua ukushi aFarisiyawa.

¹⁴ Awii uwuru aYahudawa ko ni iYesu zoọ erekbong ki fomo ajiya ri ica wo.

¹⁵ Kindo wo ni aFarisiyawa va ghulu nga si, nagyi wo na apeni ukyoo wo. Ni ajiya nga va ju si, “Azo erekbo ki coo ki ica mi, ni ime hwuru, ka akyakyua ri ni ime ka kyoo uka.”

¹⁶ Ace aFarisiyawa va ju si, “Ajiya ri ni ɔko ushi Ọnong wo na akunu wo ba, ka aka yii nga Ọnong awii uwuru aYahudawa ba.” Ni ace agho bo ghulu ki ju si, “Nagyi wo na ajiya ushi no uvulu ki ju uma uwo ica kindii wo?” Ni agho bo va kau.

¹⁷ Ni ava khimi ughulu ajiya nga si, “Ikembo no ingo ki teri kaya erekwyue ajiya ri, ka ingo na afomo ngo ica?” Ajiya nga va yira bo si, “Atina Ọnong nga.”

¹⁸ Aghakakong aYahudawa ni, ata ma bo aipang si ajiya ri shi afoo ko kpaa ka akyua ba, ni akyakyua ri ni aka kyoo uka ba. Kindo ni, ava tuma na aghojee nga.

¹⁹ Ava ghulu bo si, “Adi agho ni ano no ngaa? Inu si ajee nga ni ashi afoo? Ni, aju nanyi na aso bra ukyoo kakyakyua ri?”

²⁰ Ni aghojee nga va yira si, “Ayo ye si ano bayo wo ri, ni ajee nga na ashi afoo.

²¹ Ayo ni, ayo ta ye yi unga ni aju na aso kyoo uka kakyakyua ri ba, ayo ta ye yi agho ni afomo nga ica ba. Inu ghulu nga, ashi nga anano ba, aki teri na anyu nga.”

²² Aghojee nga teri kindii ka ate erekbata aghakakong aYahudawa, ka ko kpaa ka akyua

ni aYahudawa ku ju si nadidu agho ni aju si iYesu nga si aghofoo ni, aki kla nu ka ɔkɔ takwyue aYahudawa.

²³ Owɔ sa ni aghojee nga ju si, “Ashi nga anano ba, inu ghulu nga.”

²⁴ Ni aFarisiyawa va khimi uyoro ajiya ni ajee nga na ashi afoo kɔ kpaa ka akyua, ki ju nga si, “Téri aipang kɔ ujɔq Ọnqong. Ka ayo ni ayo ye si ajiya ni ama ngo ukyoo uka ri ni agho uvulu nga.”

²⁵ Ni ava yira ki ju bɔ si, “Ko ni agho uvulu nga, ni imɛ ta ye mi ba. Ima iye yɔ ni imɛ ye, akyua nishi afoo, kindi ni imɛ kyoo uka.”

²⁶ Ava khimi ughulu nga si, “Ikembɔ na ju ngo? Afomɔ ngo ica nagyi?”

²⁷ Ava yira bɔ si, “Imɛ kɔ téri nu, inu ta kɔq nu ba. Ikembɔ sa ni inu wang va khimi ɔkɔq kɔ? Ta inu wang kɔ tee aghoyii nga ni?”

²⁸ Ava ciya ajiya nga si, “Ingɔ tee shi aghoyii nga, ka ayo ni, aghoyii iMusa bɔ.

²⁹ Ayo tee ye si Ọnqong pii kini iMusa, ni, ajiya ri ni ayo ta ye yi uka ni akunu wɔ ba.”

³⁰ Ni, ajiya nga va yira bɔ si, “Aidi ni ima uwo ica ye! Inu ta ye nu uka ni akunu wɔ ba, awé ni afomɔ mi ica!

³¹ Ayo ye si Ọnqong ka kɔq nga agho uvulu ba, ni aka kɔq agho shor nga, ki ka va yii upii nga.

³² Kɔ ukpaa ka akyua ni aker ashi ni ata kɔ kɔq bɔ si ace agho fomɔ ica agho ni ajee nga na ashi afoo ba.

³³ Ajiya ri ni, awasi ukushi Ọnqong wɔ ni akunu wɔ ba ni, ata kɔ bra nga uju ice ima ba.”

³⁴ Ava yira nga si, “Ungɔ aghoni ajee ngo kidé uvulu, uwang mɛy i ta?” Ni, ava kla nga.

Ufoo unga Aghing

³⁵ IYesu kɔ̄q̄ ilə si akla ajiya nga, Aya peni nga ni, ava ghulu nga si, “Inḡo ma aipang na An̄o Ajiya ni?”

³⁶ Ajiya nga va yira si, “Ate, inga shi agh̄o? T̄eri mi ki ma aipang ni nga.”

³⁷ IYesu t̄eri nga si, “Inḡo nu nga, anga shi agh̄o upii ni ngo.”

³⁸ Ni ajiya nga va ju si, “Ate, im̄e ma aipang.” Ava j̄oŋ̄o nga.

³⁹ IYesu va ju si, Im̄e ghila ashi ri w̄o ki im̄e t̄eri ashuwa, ka agh̄om̄i aka kyoo b̄o ba ni apeni ukyoo, agh̄o ukyoo ni asa tee afoo.”

⁴⁰ Ni aFarisiyawa ushi k̄o ukadu ya k̄o kind̄o ni, ava ju nga si, “Unḡo s̄o ju si aȳo ni afoo b̄o wudu?”

⁴¹ IYesu va t̄eri b̄o si, “Awasi inu ni afoo b̄o ni, inu ta shinu na alaki uvulu ba. Ni, inu si inu kyoo ni, alaki uvulu nu ni ashiya.

10

Aghocee kina at̄em nga.

¹ Aipang nga ni is̄o t̄eri nu, agh̄om̄ani aghila nga ishu na at̄em ka anyu ghila ba ni, aghila ka ace anyu ni, anga na aȳi ngaa.

² Agh̄om̄ani aghila ka anyu ni, anga shi agh̄o shi na at̄em.

³ Agh̄o sha at̄em ka f̄om̄o nga ɔka, at̄em ka k̄onḡ erek̄ewyuę nga, aka yor̄o b̄o n̄o uca b̄o.

⁴ In kini awoo b̄o ka asing ni, aka woru kite b̄o, at̄em ka yii nga ka aye erek̄ewyuę nga.

⁵ Aki yii b̄o akyeng ba, aki t̄eb̄o ka ata ye b̄o erek̄ewyuę nga ba.

6 IYesu téri bô idi ighang upii ri, ibô ni ata kpêlé bô imu téri nga ba.

7 IYesu va khimi utéri bô si, “Aipang nga ni isô téri nu, imé sa anyu ughila atêm.

8 Aghomani aba ku kite mi ni ayi bô, atêm ka va kôq bô bu ba.

9 Imé sa anyu, aghomani aghila ukushi mi imé ki foo nga, aki ghila ka kunu ngaa, aki peni imu wang nga.

10 Ayi ka ba ki va yi, ki pili, ki bra wo. Imé ba ki ẹbô peni ɔkyuɔ, ki ẹbô peni wô na giga.

11 Imé sa aghocee adaduma. Aghocee adaduma ka ma ɔkyuɔ nadidu ka atêm.

12 Agho ju utina umani na abiba ni ngaa sa cee atêm ne, inga na agho cee ngaa ba, atêm na ngaa ba. Inkini ava aghumu ba ukushi bô ne, a ki shiri atêm ka te ngaa. Ava aghumu ki kpêni atêm ka kiya bô nadidu.

13 Agho utina umani abiba ni ngaa ki te ngaa kô ufê bô na aja ngaa, ba ima ni iduma ngaa na atêm ba.

14 “Imé sa aghucee adaduma. Iye améę atêm, améę atêm ye mi,

15 Kini umani ni imé ye ate mi, ate me ma na ye mi. Ika ma ɔkyuɔ mi ka atêm.

16 Imé si na atêm nga mani ashi bô udi ishu ri ba. Imé ki vu ne bô. Ka aki kong ेreyüę mi, aki ba ishu iyę, agho cee agha yę.

17 Ima ni sa ni ate mi ka Yoo mi idi, ika ma ɔkyuɔ mi ki va kpaa wo ko.

18 Ba agho mani aki kpaa mi ɔkyuɔ wo, imé ma wo ki kirikwyi mi, imé shina ेregegörö ni ki ma wo ko, imé shi ni ेregegörö ni ki kpaa wo kô. Ima ni ate

mi teri mi si iju idi.”

¹⁹ kindu ne aYahudawa va de ku ola inang kina acee bọ.

²⁰ Na pam ki idẹ bọ va téri si asa ni ushéę agho tiyagha ngaa. Ikembọ sa ni inu so kòng nga?

²¹ Acee agho va téri si, “upii ri ni nga agho shi no ushéę wo ba. To ni ushéę ki bara ufumu ica afoo?”

²² Akyua ya ju nga usra agya uma ọna Ọnọn ka Urushelima, akyua ra ni iriwe shi wo.

²³ IYesu kyeng ke da izögö ọna ọnòng na iSulemanu vra.

Izögö iSulemanu.

²⁴ AYahudawa ba ghémę nga, ki téri nga si “Ayọ ki sha ki ita ka agbawii nọ ingo shee yi kọ ughulu ikwyi yi? Insi ngo shi iKristi ni, téri ayọ ka ayaye.”.

²⁵ IYesu va yira ki téri bọ si “Imẹ kọ téri nu, inu taa ma nu aipang ki yira ba. Utina ni imẹ sọ ju nọ uca Ate mi ni, inu ki ye ta kọ imẹ ni ingaa.

²⁶ Inu taa ma nu aipang ba, ki inu shi nọ atém mi ba.

²⁷ Atém mi ka kòng erekwyue mi, imẹ ye bọ, ibọ kọ ye mi.

²⁸ Imẹ ka ma bọ ọkyuo umani ushi wo na amaa ba. Aki kpuru bọ nga ba, ba agho umani aki yira bọ kọ ki ivọ mi.

²⁹ Ate mi na ama mi atém ni, acee kwinga nọ ughoghé. Ba agho umani aki yira bọ kọ ki ivọ Ate mi.

³⁰ Imẹ kina Ate mi shi aghaye ra.”

³¹ AYahudawa va khimi uyéri atii na wang taa nga kọ.

³² IYesu va yira ki téri bô si “Kidé nô upam ni imé ju nu kukushi Ate, kaya uligba wô kidé ni inu wang taa mi na atii?”

³³ AYahudawa va téri nga si “Ba si iyi wang taa ngô na atii kidé utina odataoma ni ingô ju wô ba, ingô sô téri upii ububi Ọnòng wô sa.” Ingô agho mani ingô sa ajiya ni ingô wang yeni erekwyue ngô si ingô sa aghaye ra kina Ọnòng.”

³⁴ IYesu va téri bô si “Awôq kidé umê iMusa si, Ọnòng téri si, inu ni inqong yô”.

³⁵ Ayu ye si nadidu upii Ọnòng na awôq ni ushi wô atêr ba. Insi ate téri aghomaní asô hwiri upii nga si ‘inqong’ yô ni,

³⁶ Imé, aghomaní ate hwiya ki tuma mi ka ashi ri ni, inu wang téri si utina ujer amara ni isô ju, nô umani imé téri si, ‘Imé ni Anô Ọnòng nga’?

³⁷ Insi uma umani Ate mi sô ju bô ni imé sô ju ba ni, inu ba ma aipang ni imé ba.

³⁸ Insi uma bô ni imé sô ju ni, inu ta ma nu aipang ba ni, inu sa ma aipang ni uma ni inu kyoo ni imé sô ju, Ate shi kidé mi, imé kô shi kidé nga.’

³⁹ Ava ma erekwuô na wang kpéné nga, ava sang nga kidé bô.

⁴⁰ IYesu va sang nga ki kyaa anyu erekwema Urdun uka ni iYahaya ju iminimini kô ukpaa ka akyua, ni aci ya kô ucaa.

⁴¹ Ajiya na pam va ba ukushi nga, ni asô téri nga si “IYahaya ka ju nga uma uwo ica kindi ba, imumani a téri ka ajiya ri ne aipang nga.”

⁴² Kô ukadu ra ni ajiya na pam va ma aipang ni iYesu.

11

Ukpo iLazaru

¹ Ace Ajiya shi wọ na ayorɔ̄ nga si iLazaru aghomani a sa shi akyuɔ̄ ba ka aBetani. Ki ifong iMaryamu kina anayuru nga iMatta.

² iLazaru aghomani ashi akyuɔ̄ ba ni anayuru iMaryamu nga, anga shi aghomani asa coo Ate iYesu nga anye uvɔ̄ng ki ifra na va cira wọ ni ufarikwyi nga ra.

³ Anayuru va tuma kukushi iYesu, ki téri si “Ate, aghomani ngọ yoo ra ni, ashi akyuɔ̄ ba”.

⁴ IYesu ya kong kindo ni, ava téri si “Udumu ri ta ki sa wọ nga ukpo ba, ɔki ba nọ ujọ̄ kukushi Ọnọnq ka brẹ Ano nga.”

⁵ IYesu yoo iMatta kina anayuru nga, kina iLazaru.

⁶ Kindo ni aya kọ̄ si iLazaru shi akyuɔ̄ ba ni, ava khimi awii apai kọ̄ ọka umani ashi wọ.

⁷ Aya kpeء ni ava téri aghoyii nga si, “Ayọ vuu yi aYahudiya”.

⁸ Aghoyii nga va téri nga si, Aghomẹ̄, awii ri ni aYahudawa wang taa ngọ na atii, ni ingo wang va kya ngo ukadu?”

⁹ IYesu va yira bọ̄ si, “Ba si awa ushọ na apai yọ̄ shi awii aye ba? aghomani a wang kyeng kidé uyeri ni aki kpa nga afra nga ba, ka akyoo uyeri ashi ri.

¹⁰ Aghomani asō kyeng kidé itii ni, aka kér ifra nga ka uyeri shi wu ya ba”.

¹¹ Aya kpeء uteri bọ̄ udu umara ni, ava khimi uteri bọ̄ si “Aghikyo yi iLazaru sọ̄ mor wu, imẹ̄ ki kyami ki imẹ̄ ya sang ngaa kọ̄ mor”.

12 Kindo ni aghoyii nga va téri nga si, “Ate, inkini umor wó ni, aki leni”.

13 IYesu yeni si iLazaru ku kpoo wu, ẹbø aghoyii nga kpaa si asø umor wulu wu ni.

14 IYesu va téri bø ka ayaye si, “iLazaru kó kpoo.

15 Inu bø sa ni imé shi ni ikwyifu nò umani imé shimi ya kó ka ba, ki inu ma aipang. Ayø ba wolù ka ayø kya yi ukushi nga”.

16 IToma aghomaní ayoro si iDidimos va téri anayuru nga, aghoyii si, “Iyi ma kó keé, ki iyi ya kpuru yi kina nga”.

IYesu nga usang kó ukpo kina ọkyuo.

17 IYesu ya foma ukadu ni, ava kóng si, iLazaru kó la awii anari kidé alor nò umani anaa wó.

18 ABetani shi ka yayo kina Urushelima, ọtqo bø cẹe wó ikang itai ba.

19 AYahudawa na pam sò ba na abili iMatta kina iMaryamu nò kpoo anayuru bu.

20 Ni iMarta ya kóng si iYesu wo di ni, ava kunu ki ya sa ngaa ashö nu ba. Ni UMaryamu va ghila ngaa ka aca.

21 Kindu ni iMata ba téri iyesu ngaa si, “Ate, da sa aku shi wo ni anayuru nga ta kó kpoo ngaa ba.

22 ko ka akyuakyuari ni iye ni ọnong ta ma ngo imumaní ngo sòrò nga”.

23 IYesu va téri ngaa si, “Anayuru ngo ki sisang”.

24 Ni iMarta va téri nga si, “Iye ni aki sisang ka awii utaa amara”.

25 IYesu va téri nga si, “Imé sa aghomaní iki sang aghø kpuru, aghomaní a ma aipang ni mè ni, kó na akpoo ni aki ọkyuo.

26 Aghomani a sa akyuu ni, aka ma aipang ni mè ni, aki ci ka fuma sang asing aki kpòg ngaa ba. Ngò ma aipang ni mè?”

27 IMata ba téri nga si, “ima aipang ate, “Ee, Ate, ima aipang ngò sa aghofoo ra, anò Ọnòng aghomani aki ba asing ri”.

IYesu ci.

28 A ya téri kindò ni, a va wor ki ya yorò anayuru nga uMaryamu, ki téri si, “aghumèè a ba, asi ngò ba.”

29 A kòng kindò ni, ava ju kaisa ki sisang ki kyaa ukushi iyesu.

30 IYesu kò sang nga oghila ngaa idi ifòng ba. A shi kò ka ni iMarta sa ngaa ashò ko.

31 Amara ni aYahudawa na si kini imaryamu na abili ngaa va nu na kunu ngaa asing ni, a va ki yi ngaa akpaa si aki kyaa ọka alo ngaa ni, ka ya ci kò kadu ni.

32 Ni uMaryamu ya fuma ọka ni iYesu shi wò ni, anu ngaa ni, a va kpaa ki té nga, ki téri si, “Até, da si ngò shi wò ni, anayuru mi ta ku kpòg ngaa ba.”

33 IYesu ya nu na asu ci ni, aYahudawa na keng kini ngaa ẹbò ma na su ci ni, ima va lo ngaa ke ikwyi na giga.

34 A va téri si, “Abi wu inu naa nga ko”?

A va téri ngaa si, “Até ba kò ba nu.”

35 Amaa ra ni iYesu va ci.

36 Kindu ni aYahudawa va téri si, “kara mani a yoo ngaa!”

37 Acee agho bò ki de bò va téri si, “A fumu ica afòò ra ni, ikémbo sa ni ata ju nga umani ajiya ra ki kpòg ngaa ba?”.

IYesu sang iLi'azaru ngaa.

³⁸ IYesu ghemi duma wọ ki ikwyi nga na giga, a va kyaa ọka alo nga. Alo nga ni utii ughoghé bọ na a dara ayu kọ.

³⁹ IYesu va téri bọ si, “Inu yini utii wọ.”

Amaa ra ni iMarta anayuru aghomani akpọọ va téri iYesu si, “Atẹ, aki shi kọ yuu kindi, asa awii anari ku mani akpọọ.”

⁴⁰ IYesu va téri nga si, “Imẹ téri ngo si inkini ngo ma aipang ni ngo ki nu ujọọ Ọnọnq ba?”

⁴¹ A va yini utii wọ. IYesu va sang irikwyi nga ka ayaya ki téri si, “Atẹ, isa ngo izaa ni ngo kòng mi.

⁴² Iye si ngo ka kòng mi kọ agba akyua, i téri kindo ka ajiya na shi kọ kawẹ ri ni ama aipang si ngo tuma mi.

⁴³ A téri kindo ni a va sang ẹrẹyuẹ ka yaya ki téri si, “ILi'azaru kunu!”

⁴⁴ Aghomani akpọọ va kunu, ifra nga kini ifong nga na loru na agee nọ uma ko, ibate nga ni ayuru na uma ni anaa nga kọ.

IYesu va téri bọ si, “inu shiri nga, ka wor.”

Alor IYesu ngaa anyu ababi.

(IMat 26.1-5; IMar 14.1-2; ILuk 22.1-2)

⁴⁵ Amara ni aYahudawa na ba ubili uMaryamu ngaa ba nu ima ni iYesu ju ni, ava ma aipang kukushi nga.

⁴⁶ Ace agho bọ va wor ki kyaa bọ kukushi aFarisiyawa, ki ya téri bọ ima ni iYesu ju.

⁴⁷ Kindo ni Afirist akakòng kina aFarisiyawa va curu agha akakòng ọkọ ọka. A va ghulu bọ si, “Ikembo nọ inu su ju? Ajiya ri we ni asu ju uma uwo ica na gigang!

48 insi iyii sheri nga na aju uma ri ni, naidu ajiya ki ma aipang ku kushi nga, kindo ni aRomawa ki ba ka va kpaa ifong yi wɔ kina Qna Qnɔng yii kɔ!"

49 Kidé bɔ ni acee ajiya shi wɔ ni ayuru nga si ikayafa aghumanı ashi kidé afirist akakɔŋg ka ayii ra, a va téri bɔ si, "Inu ta ye nu ice ima ba ko na ji!"

50 Inu ta kra nu ba, ushi uduma na ajiya ayeng kpɔq̊ ka ya ajiya na pam, nɔ mani a téri si ajiya na didu bɔ na kpuru bɔ."

51 Udii upii ni iKayafa téri ni, unga yɔq̊ irikwyi nga wɔ ba, ka nga si aya aghaghé nga aFirist ayii ra, ayeni nga kidé aghing si iYesu ki kpɔq̊ ka aya ajiya na didu.

52 Ba si aYahudawa ka yu ba, ka curu anɔ Qnɔng aghomani ashi kɔ uceɛ nɔ ka na pam ka ba ajiya aye ra.

53 Imu kpəni ka awii ni, aba taa ayuu aghu mani aki pii iYesu nga wɔ.

54 Kindu ni iYesu ta su keng nga ka ayayé kidé aYahudawa ba, aba shé uka, ki kyaa ifong ni sa yayɔ kina aghumu, ki ghila ngaa ifong na yuru si iFrayim. ɔka du wu ni a va cę wo kina aghɔyii nga.

55 Awii sra agya ubulu nga aYahudawa ya sang ba ni, Ajiya na pam va ba ifong Urushelima ka ba huru akwyi bɔ na ki sa awii usra agya.

56 Adę ku wang iyesu ngaa, ati tara kɔ ka ushɔr Qnɔng na aghulu acee bɔ, asu téri si, "ikembɔ ni inu nu? Aki ba usra agha ri?"

57 Kindo ni aFirist akakɔŋg kina aFarisiyawa kɔ lor ayuu si, aghomani aye ɔkɔ mani iYesu shi wɔ ni, aghɔ ba téri bɔ ki ębɔ ya kpəni nga.

12

*A coo iYesu nga ayii uvɔŋ ka aBetani.
(IMat 26.6-13; IMar 14.3-9)*

1 Usra agya ubulu ya sẹ awii atin ni, iYesu va kyaa aBetani, ọka ni iLazaru aghomani iYesu sang ngaa a shi wọ

2 kọ ka du wu ni a keri nga imila atii kọ, iMarta ngaa ka wu imila, iLazaru shi agha ayeng ki dẹ aghuman ni ala imila kini iYesu.

3 uMaryamu va kpaa ayi uvɔŋ kidę abiya ate abọ unardi nga ni a shini ofe na giga, ki coo iYesu ngaa ki ifra ki cira wọ ni fuu irikwyi nga. Ọka na didu ọna va ba ni avɔŋ.

4 Amara ni iYahuda Iskariyoti, agha ayeng ki dẹ aghoyii ngaa, aghomani aki gbara iYesu nga wọ, va téri si,

5 “Ikembọ sa ni ata gbara bọ ayi uvɔŋ ri wọ ka aya na ofe aji usho atai ka va ma agho shi na amiri ba?”

6 iYahuda téri udi upii ba si a duma na agho shi na amiri ba, ki nga ni ayi ngaa. Nga ka kọ ipa nọ ofe, ki dẹ wọ ni aka sa yi wo.

7 Iyesu va téri nga si, “sheri nga ya, ka akyo ayi ri sa awii ni aki naa mi wọ ngaa tọ wo bọ.

8 Kọ a gba awii ni agho wang ka shi kini inu, inu ma ni ba kọ agba wii ni inu shi kini imẹ ba.

Ataa ILazaru ngaa ayuu ababi.

9 Ikir ma ajiya aYahudawa ya kọn si iYesu shi kọ ka wẹ ni, a va ba, ba si iYesu ngaa ni aba ukushi nga ka yu nga ba, ama ni ibọ nu iLazaru aghomani asang nga kọ kpoo.

¹⁰ Kindo ni aya akakong aFirist a va taa ayuu si asu pii iLazaru ngaa wø.

¹¹ Ki iLazaru ngaa sa ni aYahudawa na pam su sheri aFirist bø na ma aipang ni iYesu.

IYesu ghila Urushelima.

(IMat 21.1-11; IMar 11.1-11; ILuk 19.28-40)

¹² Ni ikyua ni ikir bajiya na ba usra agya ubulu ni, a va kong si iYesu ashii kø utiya uba Urushelima.

¹³ A va yéri ayya udabinu ki kunu bø asing, ki ya sa nga ashø, na sang ayuu na téri si,

“Ujøø!

Ayuu adaduma ka aghomani aki ba kø uca ate!
Ayuu adaduma ka agom nga Israila!”

¹⁴ IYesu pøni acee anø Izaki ni a va kila nga, kini imuma ni awoo si,

¹⁵ “Inu ba kong erebata ba, inu ajiya Urushelima.
Agom nø udii ka ya anø Izaki!”

¹⁶ Kø kpaa ka amara ni aghoyii nga ta kpii bø imumaní a ju ra ba, a ya kpøø ubré iYesu nga ni, a va kpii si iwoo na awulu ra ni ka ya irikwyi ngaa iYesu, umaa keng na brøbø kø nø ma ni awulu.

¹⁷ Aghomani a shi kini nga ka kyua na yørö iLi'azaru ngaa na kunu ki da alo ni, ki sang ngaa kø kpøø, a dø kø téri ajiya imumaní iYesu ju.

¹⁸ Ajiya na giga kyaa ki ya sa nga ashø, ka kong ima uwo ica na aju.

19 Amaa ra ni, aFarisiyawa va pii kina anayuru bø si, “Inu kra, inu ta biya nu ula erekwuŋ nga ba, ashi ri na didu su yii nga!”

Acee Helenawa kra iYesu ngaa.

20 Kidé aghomani aba shor ka wii usra agya ubulu ki ebø ba jø ni, Helenawa shiya.

21 A va ba ukushi IFilibus, agha aBetsaida ka AGalili, ki téri nga si, “Aya aghaghé, iyi wang pii kini iYesu.”

22 IFilibus va wor ki ya téri Andarawus ngaa, ni ka pai bø va kya ki ya téri iYesu ngaa.

23 IYesu va yara bø si, “Akyua ku ju na brø anø ajiya.

24 Aipang ngaa ni imø so téri ngo, in ba si ikir alkama ki erëbø ni kpøø yu ba ni, iki cé ki yu bo. Inkini i kpøø yu ni, iki ma anø na pam.

25 Naidu aghomani yoo ɔkyuŋ nga aki shiri wo. Aghomani a toro nga ɔkyuŋ nga ka ashi ri ni, asu sheri wo ya ka ki pøni ɔkyuŋ ka awii taa amaa.

26 Aghomani awang ju mi utina ni, aki yii mi. oka ni imø shi wo ni aki yii mi ka ju mi utina. Ate mi ki jø aghomani asu ju utina mi.”

IYesu pii kø mani ngaa ki kpøø.

27 “Akyuakyuari ni imø huri ikwyi mi ni isø lo. Ikembø ni imø su téri? ‘Ate, foo mi ka adidi akyua?’ Akau, imø ba don adidi ri akyua kø.

28 Ate, brø uca ngo.”

Upii va kunu ka yaya si, “Ikø brø ngaa, iki va ghëmi ubrø ngaa kø.”

29 Ikir bajiya ni shiya, ko pii ni, a va téri si, “Aini iriviya kø,” Ace ghø bø si, “Atuma Qnøng ngaa pøni.”

30 IYesu va téri bọ si, “Upii ri ba ka ya inu kọ, ba si ka ya imẹ wọ ba.

31 Akyua ri kọ ni aki téri ashi ri ashuwa kọ, Akyua ri kọ ni aki tumu aghọ erekom ashi kọ.

32 Inkini aya sang mè kọ ka ashi ri kọ ni, iki curu ajiya ka ba ukushi mi.”

33 IYesu téri kindo ki ngaa yeni bọ igho kpoo ni ngaa ki kpoo

34 Ikir bajiya va téri iYesu si, “Aini, umẹe ba yo téri iyii si, aghofoo ki ce kini awii sang ashi. Iya ya wo ni ngo su téri si aki sang Ano Ajiya ka yaya? Ngaa si adidu ano ajiya?”

35 IYesu va téri bọ si, “Uyeri shi wo kini inu ka akyua na a zee kọ. Inu keng akyua ni uyeri shi ki ni inu, ka itii ki ba. Agho keng ki itii ta ye ngaa uka na ki kyaa kọ ba.

36 Inu ma aipang ni uyeri, ka akyua ni ushi kini inu, ki inu tee ano yeri.”

AYahudawa va dẹ kọ toro bu ma aipang ni iYesu.

Iyesu ya kpẹe téri udii upii ri ni, a va sang ngaa ki ya sho irikwyi nga ki dẹ bọ.

37 Kọ nu mani iYesu ka ju uma uwo ica ki ite bọ ni, ama ni ataa ma bọ aipang kọ ukushi nga ba.

38 Udii umari hwura ka ya imumaní atuma Onqong Ishaya téri si,

“Ate, ingaa ma aipang ni utuma ba yo,

Ngaa na ayini nga ni
Imumaní avo Ate ju?”

39 Imumaní sa ni ataa ma bọ aipang ba, kọ nọ mani Ishaya téri kọ cee ọka si,

40 “A tee ni bọ afoo,
     A sa ufoo irikwyi ki ikwyi bọ,
     Ka ba bra ukyoo ni ica bọ ba,
         kọnı akpili ki dẹ ikwyi bọ,
         Ka vuu ukushi mi, imẹ ki lẹni bọ.”

41 Ishaya ju kindu ki ngaa nu ujọọ iYesu, ki ngaa ma ni ama ila nga.

42 Kindu ra ni Ajiya na pam ma aipang ni iYesu, kina acee akwyite bọ ma aipang kọ ukushi nga. Kindu ra ni ahuri erębata na yini ka aFarisiyawa ye, ka wang bọ ka kla bọ ka ọkọ takwyuę aYahudawa ba.

43 Ibọ ka wang jọọ ka ayuu ba Ajiya ki te na ujọọ mani Onong ki ju bọ.

Upii Iyesu kiju ashuwa

44 IYesu sang erekwue ki téri bọ si, “Aghomani ama aipang ukushi mẹ ni, ukushi mi kọ yu wu na ma aipang kọ ba, amá ni ukushi aghomani a tuma mẹ wó.

45 Naidu aghomani aso kyoo mi ni, agho kyoo aghomani a tuma mẹ.

46 Imẹ ba kana anọ uyeri ngaa ka ashi naidu aghomani na ma aipang ni mẹ ni aki cẹ bọ kidé itii ba.

47 Naidu aghomani ahuri umẹ mi ni, ata ma bọ aipang ba ni, imẹ ki ma bu erekwue utina bu ba. Imẹ ta ba mẹ téri ashi ashuwa ba, imẹ ba ki mẹ ba foo ashi kọ.

48 Aghomani a toro mi ngaa, ata yara nga upii mi ba, ashi ki na aghomani aki tara ashuwa, upii ni mẹ téri, uwu ki téri nga ashuwa ka awii utaa amaa.

⁴⁹ Uma ni mē su mē nu ba ukushi mi wo ni ọka ba wo ba, Ate mi na atuma mi ngaa su téri uma ni mē su téri nu kọnọ upii ni imē ki téri.

⁵⁰ Imē ye si ọkyuọ utaa amara ni aka pēni wo kọ upii na Ate ma. Kindu ni naidu ima ni imē téri ni, imē téri yo kini imumani Ate téri si imē téri.”

13

IYesu hwuru ifra atina nga

¹ Na akyua usra agya ubulu aYahudawa ya sọ ba ni, iYesu ye si akyua ngaa ba, inga ki sher asing ka vuu, ọka ushi Ate ayaya. IYesu yoo agha asing nadidu, ayoo bọ ki ta ka amaa.

² Akyua mani iYesu kina aghoyii nga sọ la imila ni, Ishẹẹ va ghila ikwyi iYahuda Iskariyoti, anọ iSiman, ava gbra iYesu.

³ IYesu ye ni Ate ma kwiké ki ivọ nga, ava ye si inga ba kukushi Ọnọng kọ, ni ukushi Ọnọng kọ ni inga ki vuu kọ.

⁴ Akyua mani asọ la imila ni, iYesu va sisang ki woo igbang nga, inga ayaya, ava loru ugyauto ka buu nga.

⁵ Ava sa amusum kidę awuu, ki hwuru atina nga ifra, na sha na bra bọ ifra kina ugyauto mani a loru ka buu nga.

⁶ IYesu va ukushi iBitrus. iBitrus va wulu nga si, “Ate, ingo ki hwuru mi ifra?”

⁷ IYesu va téri nga si, “Ingo ki ye ngo ima ushi kọ ju mi kakyakyua ri ba ni, ingo ki kpélé kọ tutumu.”

⁸ iBitrus va téri nga si, “Kay! ingo ki hwuru mi ifra ba.” IYesu va téri nga si, “Insi ita hwuru ngo nga ifra ba ni, ingo shi ngo nọ ọka kukushi mi ba”.

9 IBitrus va téri nga si, “Agho ọna, basi ifra yọ ni ingo ki hwuru ba, hwuru nadidu ivọ mi kina ἐρέκῳ γε μί”

10 IYesu va téri nga si, “Aghomani akó sòmò ni, ató na pipar, ifra nga yọ wang hwuru, ba ọsòmò ba ko ma. Inu shi na pipar, ba nadidu nu wọ ba.”

11 Ka iYesu ye agho mani aki gbra nga. Ọwọ sa ni atéri si, “Ba nadidu nu bọ shi na pipar ba.”

12 Na aya kpéẹ uhwuru bọ ifra ni, ava sòmò igbang nga, na va vuu ọka uci nga, kiya cicaa. Ava wulu bọ si, “Inu kpélé imumaní imé ju nu?”

13 Inu yoró mi si Aghoméẹ kina Ate, aipang nga, kọ umani ushi wudu.

14 Insi imé Ate nu kina Aghoméẹ nu, hwuru nu ifra ni, iyiyi yọ ni inu hwuru ifra ace nu.

15 Imé yeni nu amaa kọ, inu sọ kọ ju kọnọ umani imé yeni nu.

16 Imé téri nu aipang, agira kara céri ate nga ba, aghomani atuma kara gina agho mani atuma nga ba.

17 Akyakyua ri ni inu kpélé ọmari ni, Ọnọng ki ma nu anyu adaduma peni inu ju bọ ni.

18 Ba nadidu nu kọ ni imé sọ pii kọ ba, imé ye aghomani imé hwiya. Ka ahwura uma mani, awoọ kidé upii ọnọng, ọngo mani ingo téri si ‘Aghomani ala imila mi, a ta mi utumu’

19 “Imé sọ téri ngó uma ri nọ okó ba bọ ba, peni uya ba ni ingo sọ ma aipang si imé shi inga.

20 Imé sọ téri ngó aipang, aghomani ayira, aghomani imé tuma ni, ayira mi wudu. Aghomani ayira mi ni ikwyi iye ni, ayira aghomani atuma mi wudu.”

21 IYesu ya kpẹ́ uteri uma ri ni, ikwyi nga va bra yọ nagigang, ava téri si “Aipang nga ni imé téri nu, agha yeng ki gbra mi kọ.”

22 Ni atina iYesu va tee agho ukyoo ace nō umani ara ye bọ atina umani aso téri kaya nga ba.

23 Ace atina iYesu mani ayoo nagigang, cicaa ka ayayo nga.

24 ISiman iBitrus va wulu nga na avo si awulu iYesu ta inga na aso pii kaya nga.

25 Ni atina iYesu va ba ayayo kini nga, ki wulu nga si, Ate ingaa?

26 IYesu va téri si, “Imé ki somo awo ubiredi ri kidé iso. Aghomani imé ma nga ni, anga.” IYesu ya kpaa awo ubiredi ki somo kidé iso ni, aba ma iYahuda ano iSiman Iskariyoti.

27 Ni iYahuda ya yira ubiredi nga ni, isheẹ va ghila nga. IYesu va téri nga si “Aju ima mani awang ju kaishang.”

28 Kọ umani, ba aghomani akpéle imumani iYesu so yeni.

29 Ace agho bọ kpaa si, iYahuda nga shi agho kyuru ipa nō ufẹ bọ ni, IYesu so téri nga si aya ghé ima uwang bọ kọ usra agya wọ, ko na ama aghina amir ice ima.

30 Ni iYahuda ya kpẹ́ ula ubiredi nga ni, ava kyaa asing. Akyua ni, ating kọ ju.

IYesu Téri Umani IBitrus Ki La Inang Uye IYesu

31 IYahuda ya kunu kidé uboq ni, iYesu va téri si “Akyakuya ri kọ ni ajoo Ano Ajiya kọ, ava joo ḥnqo ni nga.

³² Insi Ọnọng yira ujọq ni nga ni, Ọnọng ki ma Ano ujọq ni erekwyue nga, ka akyua ra ni aki peni ujọq.

³³ Inu ano mi ofisi, imẹ shi kini inu, ka anakyua nazii. Kọnọ umani imẹ téri aYahudawa si, Inu ki wang mi, ni inu ki bra nu ba ọkọ shi mi ba.

³⁴ Imẹ ma nu imumani Ọnọng sa uju ọsosa, inu yoo ace nu. Inu yoo ace nu kọnọ umani imẹ yoo nu ni.

³⁵ Kindi wọ ni kwinga ki ye si inu ni aghoyii mi bọ, insi inu yoo ace nu.”

³⁶ ISiman iBitrus va wulu si “Ate, abi wu ni ingo ki kyang kọ?” IYesu va téri nga si, “Ingo ki bra ngo ukyaa kini imẹ ka akyakyua ri ba, ingo ki ba kọ tutumu.

³⁷ IBitrus va wulu nga si “Ate, ikembo sa ni imẹ ki bra mi uyii ngo ka akyakyua ri ba? Imẹ ki ma ọkyuq mi kaya ngo”

³⁸ IYesu va téri nga si, “Ingo ki ma ọkyuq ngo kaya mi? Imẹ so téri ngo aipang, akor ta kọ ta erekwyue ni, ingo ki téri si ingo ta ye mi ba iritai.”

14

IYesu Nga Shi Utra Ukyaa Okushi Ate Ayaya

¹ “Inu ma dama ikwyi nu ba. Inu ma aipang kọ Ọnọng kina ka inu va ma aipang ki imẹ.

² Ona ate mi ni, abo shiya napam. Ba kindo ba ni ita kọ téri nu si imẹ ki kya mi ki imẹ ya ker nu ọkaa?.

³ Peni iya kpẹẹ uker nu ọka ni, iki ba ki ma kpaa nu, ka inu ma peni mi.

⁴ Ọka umani imẹ ki kya mi ni, inu ye utra.”

5 Ni iToma va téri iYesu si, “Ate, iyi ye yi ọka mani ọki kyang ba, nanyi wọ ni iyi ki kpélé utra kó?”

6 IYesu va téri nga si, “Imẹ shi utra, imẹ shi aipang, imẹ va shi ọkyuo. Ba agho mani aki kya ukushi ate ayaya, na ata yii nga ukushi mi ba.

7 Awasi inu ye mi ni, inu ta kó ye ate mi. Ni kó kpaa akyua ri ni inu ye nga, kiva nu nga!”

8 IFilibus va téri nga si, “Ate, yeni yi ate ayaya, kó uwang yi wudu.”

9 IYesu va téri nga si “Imẹ kó kpaa akyua ni nu kindi nagigang, ni ki ta ka akyua ri ni, inu ta ye mi nga ba iFilibus? Aghomaní anu mi ni, anu ate ayaya! Ikembo sa ni ingo téri si, ‘Imẹ yeni nu ate?’

10 Ingo ta ma ngo aipang si, imẹ shi kidé ate, ni ate kó shi kidé mi ba? Upii umani imẹ so téri nu ni, Ọnga mè bò ba, Ọnga ate umani ashi kidé mi, anga so ju utina nga.

11 Inu ma aipang si imẹ shi kidé ate, ate kó shi kidé mi, ko ni inu ma aipang kina utina mani imẹ ju.

12 Aipang nga ni isø téri nu, aghomaní ama aipang kini imẹ ni, aki ju itina mani imẹ ju. Agho ki ju itina mani igina inga mè, ka imẹ ki vuu mi ukushi ate.

13 Inu shor kwiké kidé nò uca mi, imẹ ki ju, ka Anò ma ate ujọ.

14 Nadidu imumani inu shor kidé nò uca mi ni, imẹ ki ju.

Uta Anyu Uki ba Aghing Onqong

15 “Peni inu yoo mi ni, inu ki ju imumani imẹ sa uju.

16 Imẹ ki shor Ate, ka ama nu ace agho ki shé nu kó, aghomani aki ci kini nu ka aya ta kó sang asing.

17 Agho nga shi aghing aipang, agha ayasing ta yira bó nga ba, ka ata nu bó nga ba, ko ni ata ye bó nga ba. Ni inu ye nga, aashi kini inu, aki va shi kidé nu.

18 Imẹ ki sher nga ya kina akyor ni ba, imẹ ki vuu mi ukushi nu.

19 Akyua shi najii, agha aya asing ki so nu mi ba, ni inu ki nu mi, ka imẹ shi akyuo, inu ki kó shi akyuo.

20 Awii ra ni inu ki kpélé si, imẹ shi kidé Ate mi, inu kidé mi, imẹ kidé nu.

21 Aghomani ayira imumani imẹ sa uju ki ju ni, abo shi agho uyoo mi. Aghomani ayoo mi ni, Ate mi ki yoo bó. Imẹ ki kó yoo bó, ki imẹ va yeni bó erekwyuē mi.

22 Ni iYahuda, ba Iskariyoti ba, va téri nga si, “Ate, ikembó sa ni ingo yeni yi erekwyuē ngó ni ingo ta yeni ngó agha aya asing ba?”

23 IYesu va téri nga si “Nadidu aghomani ayoo mi ni, aki ju imumani imẹ téri bó ni, Ate mi ki yoo bó, iyí ki ba ukushi bó ki ima ci kini inga.

24 Nadidu aghomani ata yoo mi nga ba ni, aki ju uma uteri mi ba. Nadidu ighang upii mi ni, ba imẹ yó ba. Nadidu ighang upii mi ni, inga Ate mi yó, aghomani atuma mi.

25 Imẹ so téri nu uma ri ka akyua ni imẹ shi kini nu.

26 Agho ki shé nu kó, aghing Ọnọng, aghomani Ate ayaya ki tuma kidé nō uca mi, anga ki mè nu uma nadidu, aki va shuni nu uma umani imẹ téri nu.

27 “Imẹ sher nu nō uci ọkyuo, uci ọkyuo mi kó ni

imé ma nu. Imé ta ma nu nga kina agha aya asing ri ka ma ba. Inu ma dama ikwyi nu ba, inu ma va kong erekbata ba.

²⁸ Inu kong ni imé téri si imé ki wor, ni imé kiva vuu ukushi nu. Awasi inu yoo mi ni, inu ta kó ju ikwyifu ka imé ki kya mi ukushi Ate, ka Ate cę̄ mi.

²⁹ Imé sō téri nu uma ri ka akyayua ri, nō tō ba. Peni uya ba ni, inu sō ma aipang.

³⁰ Imé ki sō kpaa mi akyua kó pii ni inu nagigang ba, ka agho go erekgom asing ri sō ba. Ashi na akyuo kaya erekwyue mi ba.

³¹ Imé ju nabiboró imumani Ate sa mi uju, ka agha aya asing ye si imé yoo Ate. Inu sisang ki iyi sher ukę̄”

15

IYesu Nga Shi Əshə Inabi Ənə Aipang

¹ “Imé shi əshə inabi ənə aipang, Ate mi nga shi agho uwuu ikolo na ashi.

² Aki kpa kwaligba aga umani ita ma wō ikolo ba. Aki khimi uker kwaligba aga umani ama ikolo, ka ukhimi ujee wō.

³ Inu shina pipar nō upii mani imé téri nu.

⁴ Inu ci kidę mi, imé kó ci kidę nu. Kono umani ba aga əshə ikolo iki mu ikolo ni erekwyue wō ba, sa ushi kina əshə ikolo. Inu ki kó bra nu ba, sa inu shi kini imé.

⁵ “Ęę, imé shi əshə ikolo, inu ni, aga nga. Aghomani ashi kidę mi ni, imé ki kó shi kidę bō, aki mu ikolo nagigang. Inbasi kini imé ba ni, inu ki bra nu ju ice ima ba.

6 Aghomani ashi kini imę ba ni, ashi kini aga umani anaa kę ni iva hwiya wę. Ighę aga ra ni aka yęri bę ki sa kidę ugha.

7 Peni inu shi kidę mi ni, upii mi ki kę shi kidę nu, nadidu imumanı inu shor ni, aki ma nu.

8 Peni inu ma ikolę nagigang ni, inu ni aghoyii mi anga aipang bę. Oki nyeni ujǫ Ate mi.

9 “Kęnę umani Ate yoo nu ni, kindi wę ni imę kę yoo nu wę. Inu ci ya kidę uyoo mi.

10 Peni inu ju imumanı imę sa uju ni, inu ki shi kidę uyoo mi, kęnę umani imę ju ima uteri Ate mi ki ci kidę uyoo nga ni.

11 Imę téri nu uma ri, ka inu peni ikwyifu. Eę, ikwyifu nu tii.

12 Utéri mi wę si, inu yoo ace kęnę umani imę yoo nu ni.

13 Ba uyoo umani ucęę udii, uma ǫkyuǫ ngę kaya na aghikyo ngę.

14 Inu ni aghikyo mi bę, peni inu ju ima uteri mi ni.

15 Imę sę yorę nu si agira ba, ka agira ye imumanı agho ǫna nga sę jü ba. Akyua ri, inu ni aghikyo mi bę, ka imę téri nu kwikę mani Ate mi téri mi.

16 Ba inu bę hwiya mi ba, imę hwiya nu. Utina nu wę shi, inu ya ma ikolę ingę ki ci nagigang, ka Ate ma nu imumanı inu shor nga kidę nę uca mi.

17 Utéri mi wę nga shi si, inu yoo ace nu.

Asing Tɔrɔ wę Aghoyii IYesu

18 “Insi asing tɔrɔ nu ni, inu ye si imę ni a tɔrɔ wę na atɔ tɔrɔ nu.

¹⁹ Asing ki yoo nu, peni inu ni anga nga bọ ni, inu ni ba anga asing bọ ba. Imẹ hwiya nu kaya asing ri, Ọwọ sani asing tọrọ nu.

²⁰ Inu shuni ni imumani isa téri nu? ‘Agira kara gina agho Ọna nga ba.’ Peni asa ju mi ububi ni, inu mani aki tọ ju nu ububi. Peni ayira umẹ mi ni, aki yira unga nu.

²¹ Aki ju nu umari nadidu kaya nọ uca mi, ka aye bọ aghomani atuma mi ba.

²² Basi umani iba ki ma pii kini bọ ba ni, ada shi bọ kina ivulu ba, ni ana akyua ri ni ashi bọ na ice ima uteri anga ivulu bọ ba.

²³ Aghomani atorọ mi ni, a tọrọ Ate mi.

²⁴ Adawasi imẹ da ju mi bọ uma umani ba aghomani aki bra uju ba ni, ada shi bọ ni ivulu ba. Ni anu uma ju mi, nadidu kindii ni atorọ mi kina ate mi.

²⁵ Uma ri ba ka na ahwura umẹ iMusa mani uteri si, ‘A tọrọ mi ba ice ima.’

²⁶ Imẹ ki tuma aghomani aki ma shẹ nu kọ, aki ba kukushi Ate mi. Anga shi aghing aipang, aghomani akunu kukushi Ate, anga ki téri aipang kaya erekwyuẹ mi.

²⁷ Inu ni amaa na ayeni nga, ka inu shi kini nga kọ kpaa ka akyua.

16

¹ “Imẹ téri nu uma ri ka inu ba waa utumu nọ uma aipang nọ ba.

² Aki kla nu ka Ọkọ takwyuẹ aYahudawa. Iyiya ni akyua ya sang uba umani nadidu aghomani apii nu kọ ni, aki hwiri kini inga sọ ju utina Ọnọn wọ ni.

³ Asø ju kindii ka ata kọ sang bọ uye Ate kina Ano.

⁴ Imẹ téri nu uma ri ka akyua ni uba kọ ni, inu shuni si imẹ kọ téri nu.

Utina Aghing Onong

“Imẹ ta téri nu nga uma ri kọ kpaa ka akyua ba ka imẹ shi kini inu.

⁵ Kà akyakyua ri ni imẹ ki kyami ukushi aghomani atuma mi. Nadidu kindo ni, ba aghomani aghulu mi si, ‘Abi wọ nọ ingo ki kya ngo kọ ba?’

⁶ Ikwyi nu sọ kọ ububi nọ umani imẹ téri nu uma ri.

⁷ Kindii ni, imẹ sọ téri nu aipang, ukyeng mi cẹẹ nọ ọdodoma kukushi nu, ka agho ushé nu kọ ra kọ ba nga ba. Insi imẹ woru ni, imẹ ki tuma nu ni nga.

⁸ Akyua umani agho shé nu ki, aki yeni asing si iyiya ni ughulu ikwyi bọ shi na kikya ba kaya uvulu, kina aya uju aipang, kina uwa ashuwa.

⁹ Ughulu ikwyi bọ kaya uvulu shi wọ na kikya ba ka atoọ bọ uta ेrépiya uma aipang bọ ba.

¹⁰ Ughulu ikwyi bọ kaya uju aipang shi wọ na kikya ba, ka imẹ ki kya mi ukushi Ate mi, inu va sọ nu mi nga ba.

¹¹ Ughulu ikwyi bọ kaya uwa ashuwa shi wọ na kikya ba, ka akọ wa agho uko ेrégom asing ri ashuwa.

¹² Imẹ shé nọ uma na pam umani imẹ ki to téri nu, ni inu ta ki bra nọ ukpaa bọ kakyakyua ri ba.

¹³ Insi aghing aipang ya ba ni, aki kyeng ni nu kidé aipang nadidu, ka ba upii nga wọ na aki téri ba, aji téri uma umani aka hwiri wọ, aki ba téri nu uma umani ọki ba.

14 Aki jọ mi, ka aki kpaa imumani imẹ téri wọ ka atéri nu.

15 Nadidu imumani Ate shi ni yọ ni imẹẹ yọ, imẹẹ ni inga yọ. Ṗwọ sa ni imẹ si Aghing ki kpaa imumani imẹ téri wọ ka atéri nu.”

Ikwyi ibibi ki vuu yọ ikwyifu

16 “Kọ utumu anakyua ni, inu ta ki nu mi nga ba, kọ utumu anakyua ni, inu ki nu mi.”

17 Ace aghoyii nga ba téri ace bọ si, “Ikembọ na aso yeni nọ umani atéri yi si, ‘Kọ utumu anakyua ni, inu ta ki nu mi nga ba, kọ utumu anakyua ni, inu ki nu mi?’ Ikembọ na aso ba yeni nọ umani asi, ‘Imẹ ki kya mi ukushi Ate?’”

18 Aba lite nọ utéri si, ‘Kọ utumu anakyua na zẹe?’ Ayọ ta ye bọ imumani aso yeni ba.”

19 IYesu ye si aghoyii nga wang ghulu nga kaya upii ri, aba téri bọ si, “Inu sọ ghulu ace nu kaya imumani imẹ sọ yeni nọ umani imẹ si, ‘Kọ utumu anakyua ni, inu ta ki nu mi nga ba, kọ utumu anakyua ni, inu ki nu mi?’

20 Aipang, imẹ sọ téri nu, inu ki ni ikwyi ibibi, asing ki kọ ikwyifu. Inu ki kọ ikwyi ibibi, ni ikwyi ibibi nu ki tee ikwyifu.

21 Insi ayiri ki jee ni, aka kọ ọlọ nagigang, ka akyua ujee nga kọ ju. Insi akpéẹ ujee anọ ni, aka yuu ọlọ na asa kọ wọ ka ashi ni ikwyifu nọ umani ajee anọ ka asing.

22 Umani ushi wudu kukushi nu. Inu sọ ju ikwyi ibibi ka akyakyua ri, imẹ ki khimi unu nu kọ, akyua ra wọ ni inu ki ju ikwyifu wọ, ba aghomaní aki yira nu ikwyifu kọ ba.

23 Awii ra ni inu ta ki shor mi nga ice ima ba. Aipang ni imé sò téri nu, Ate ki ma nu nadidu imumaní inu shor kidé nò uca mi.

24 Ki ba ta ka akyua ri ni, inu ta kò shor nu ima kidé nò uca mi ba. Inu shor, inu ki peni, ka ikwyifu nu hwura.”

25 Imé ju utina na ighang upii ki yeni nu uma ri kò. Akyua ki ba ni iki pii ni inu ka ayaye kaya Ate, iki sò ju mi utina ni ighang upii ba.

26 Awii ra ni inu shor kidé nò uca mi. Inu ki shor Ate ka akyakwyi nu, imé ki shor nu ya ba,

27 ka Ate yoo nu ka akyakwyi nu, ka inu yoo nga, inu ba ma aipang si aba kukushi Ọnqóng wò.

28 Ukushi Ate wò ni imé ba wò, imé shila asing, akyakyua ri ni iki ya asing ki vuu mi ukushi Ate.”

29 Aghøyii nga ba yira si, “Eè!, akyakyua ri wò ni ingó sò pii wò ka ayaye, ba ni ighang upii ba!

30 Akyakyua ri ni ayò ye si ingó ye kwiké. Ingó ka bra uyira upii na akò ghulu ngò nga ba. Údii sa ni ayò ma aipang si ingó ba kukushi Ọnqóng kò.”

31 IYesu yira si, “Inu ma aipang ka akyakyua ri?

32 Akyua ki ba, akò ba, agna umani kwinga ki te kyaa aca nga ka inu ya mi kayu mi. Kindò ni, imé shi kayu mi ba, Ate shi kini imé.

33 “Imé téri nu umari ka inu peni uci ɔkyuò kidé mi. Kidé asing ri ni inu sò kòò ɔlò, inu kpéné ikwyi nu ka imé la erekwyuò asing.”

17

IYesu Pii nò Ọnqóng

1 IYesu ya kpéè utéri udubi uma ni avasa shang erekwyuè nga ka ayaya ki pii nò Ọnqóng si,

“Ate mi, akyua ya ju. Nə ujəq Anə ngə ka ingaa ni akə jəqə ngə.

² Kə uma Anə ərəgərə kaya ajiya, ka ama əkyuq utaa amaa kukushi aghəmani ingə ma nga.

³ Əkyuq utaa amaa shi si, ajiya ye ngə, əngə aghəmani əngə shi Ənəngə kayu ngə aghə uma aipang.

⁴ Imə jəqə ngə ka asing ri kə hwura utina mani ingə ma mi si imə ju.

⁵ Ka aikyua ri ni, Ate, jəqə mi kini ujəqə mani imə shi ni wə kite ngə nə ta kə ker asing ba.”

IYesu Pii nə Ənəngə kaya aghəyii nga

⁶ “Imə kə yeni umani ushi ka ajiya mani ingə ma mi ka asing ri. Kə kpaa ka akyua ni abə na anga ngə bə, ni ingə ma mi bə, ava yii upii ngə.

⁷ Aikyua ri na aye si nadidu imumani ingə ma mi ni ukushi ngə kə.

⁸ Ki ighang mani ingə təri mi ni Imə təri bə, avasa yira. Aye si aipang nga ni ukushi ngə kə ni imə kunu kə, ama aipang si ingə tuma mi.

⁹ Imə sə shər kaya akwyuə bə. Ba ajiya asing ri ni sə shər kə ba, ki kaya ajiya mani ingə ma mi bə, abə ni imə sə shər kə.

¹⁰ Nadidu imumani imə shi ni yə ni inga ngə yə, ni imumani ingə shi ni yə ni inga mə yə. Ava yeni ujəq kukushi bə.

¹¹ Imə kyeng ba əkə ushi ngə. Imə ki sə cica mi ka asing ri ba, ki ibə sə shi kidə asing. Ate aghə upipar, kyuru bə kidə nə uca ngə, uca umani ingə ma mi, ka tee agha ayeng, kənə umani imə shi kini ingə ni.

12 Akyua umani imé shi kini ibo ni, isha bo kidé no uca ngo, uca umani ingo ma mi, isha bo, ba agho umani avulu si agha yeng mani ashi agho idé ugha, ka ahwura imumani upii Onqong téri.

13 Akyua ri ni imé kyeng ba ɔkɔ shi ngo. Ni isø shor udubi uma ni imé sɔ shi ka aya asing ka aghoyii mi peni uhwura ikwyifu kidé ikwyi bo.

14 Imé téri bo ighang ngo. Asing vasa tɔro bo, ka abo ni ba anga asing ri bo ba, kɔnɔ umani imé ni ba anga asing ri nga ba ni.

15 Imé shi mi kɔ shor ngo sɔ ukpaa bo kaya asing ri ba, Ni isø shor ngo sɔ udara bo ka agha ababi ri.

16 Abo ni ba anga asing ri bo ba, kɔnɔ mani imé ni ba anga asing ri nga ba.

17 Hwuru bo aipang, ki ighang ngo ni, ɔnga aipang kɔ.

18 Imé tuma bo kidé asing, kɔnɔ mani ɔngɔ tuma mi ni.

19 Ki ibo bo ni imé sɔ hwuru erekwyue mi ki ibo kɔ hwuru akwyi bo na aipang.”

IYesu Pii no ɔnqong kaya agho uma Aipang

20 “Ba adi bɛ agho kayu bo ni imé shor ba, ni imé sɔ shor kaya ajiya mani aki ma aipang kɔnɔ upii bo.

21 Ate, imé sɔ shor nadidu bo ka teghi agha yeng ra. Kɔnɔ mani ingo shi kidé mi ni, imé ni ishi kidé ngo, isø shor ta ni ashi kidé yi, ka Ajiya asing ri ma aipang si ingo tuma mi.

22 Imé ma Ajiya ri ujɔɔ mani ingo ma mi, ka teghi agha yeng kɔnɔ mani ishi agha ayeng ni.

²³ Imẹ ki cica kidę bọ, ingo kidę mi, ka teghi agha yeng ra, ka Ajiya ye si ingo tuma mi, ka aye si uyoo mi.

²⁴ “Ate, imẹ wang si adibi ajiya mani ingo ma mi ka aci ni imẹ ọkọ mani imẹ shi wu. Imẹ wang si anu ujọq ngo, ọngọ mani ingo ma mi nọ uyoo mi na akọ keri bọ asing ba.

²⁵ Ate, agha aipang, agha asing yeng ba, imẹ ni imẹ yeng, ajiya ri ni, aye si ọngọ tuma mi.

²⁶ Imẹ teri bọ mani ọngọ ushi, iki lite nọ uyeni bọ, kọ yoo mani ingo yoo mi, ni, ulara kidę bọ, imẹ ni ishi kidę bọ.”

18

A kpeni IYesu

(*IMat 26.47-56; IMar 14.46-50; ILuk 22.47-53*)

¹ IYesu ya kperi upii nọ Ọnọnq ni, a va bulu na atina nga ki kyabo ọda uhọ avọnq aKidron. Kọ ọda uhọ avọnq nga ni ice ija shi ya, ni iYesu kina atina nga va ghila idę.

² IYahuda, agho mani a gbura iYesu wu, a ye ukadu, ki iYesu kọ gheli nọ kyeng ukadu na atina nga.

³ Ni iYahuda va kpa aghola ọkpọ ikir, kina agho sha, agho mani agha kakọng afirist kina aFarisiyawa a tuma. A kya ija nga na kọ agbilimọ uyer, na ashi ugha, kina uma ọkọro.

⁴ IYesu mani aye nadidu ima ki ba nga ni, ava kunu, ki wulu bọ si, “Inga nọ wang?”

⁵ Ava yira si, “IYesu aBanazaret.”

IYesu va yira bọ si, “Imẹ” IYahuda agho mani a gbura nga wu ting kina ibọ

6 IYesu ya yira si, “Imę shi nga ni”, ajigha nga vasa waa nö tumu ki kpaan ki ेrebong.

7 IYesu vasa kimi uwulu bō si, “Inga nö wang?”
Ava yira si, “IYesu aBanazaret.”

8 IYesu vasa yira bō si, “I mę téri nö si, imę shi nga, Insi imę inu wang ni, na ajigha ri na akikyabō.”

9 Udi ba ka upii iYesu mani akö téri hora. Ka akö téri akyua ra si, “Agho mani ingo mani ko agha ayeng ra vulu ba.”

10 Ni iSiman iBitrus agho mani ashi kina ikuma, ava wo ki kpa agira ifirst ighighę, ni ोtong avo ila nga kua wu. uca agira nga bō shi iMalkus.

11 Ni iYesu vasa téri iBitrus si, “Vuu kina ikuma ngo kidę ofong. Iki sa mi kidę asong mani Ate mę ma mi si isa ba?”

IYesu ki ite iFirist ighighę

(IMat 26.57-58; IMar 14.53-54; ILuk 22.54)

12 Na aghola őkpoo kina aghaghę bō kina agho sha őna Ӧnqong ba ki ma kpeni nga, ki va loru nga

13 ava kyu ba ni nga ukushi iHannana, inga shi ate ayiri iKayafa. IKayafa ni anga shi ifirst ighighę ka anyi ri.

14 IKayafa nga ma aYahudawa upii si uceri ni őduduma agha yeng kpoo kaya agha pai.

iBitrus la inang uye iYesu

(IMat 26.69-70; IMar 14.66-68; ILuk 22.55-57)

15 Ni iSiman iBitrus kina ace atina iYesu yii nga kę utumu. Atina iYesu ri ni ifirst ighighę nga ye nga, anga va sa ghila idę őna ifirst ighighę nga kini iYesu.

16 Ni iBitrus va sa lara ta ka anyu bōq ka sing. ada atina iYesu mani ifirist ighighé nga ye nga ni va kunu ki peni kina anayiri shi kō sha anyu bōq, avasa ghila kina iBitrus.

17 Anayiri mani asha anyu bōq va téri iBitrus, “Ingó shi ngó ka idé agha atina ajiya ri ba?” IBitrus va yira nga si, “Kayi, imé shi mi ka idé ba.”

18 Asò ju iriwe, agho sha ya kyeri ugha na akyiri, na ati-ting, na ahuri ucoci ugha. IBitrus ni ati-ting ya kina bō na whuru ucoci ugha.

Ifirist Ighighé wulu iYesu uma

(IMat 26.59-66; IMar 14.55-64; ILuk 22.66-71)

19 Ni ifirist ighighé va wulu iYesu ipii kaya atina nga kina uméq nga.

20 IYesu va yira nga ki téri si, “Ai, imé téri upii ka ayaye ki ite akwinga, imé va mèq ki ɔna Qnong kina ika qta akwyi aYahudawa na acuru nadidu. Imé sono kō téri mi ice ma kuyuyi ba.

21 Ya ni ingó sō wulu mi? Wulu agho mani akóng mi. Ka aye imumaní imé téri.”

22 IYesu ya téri kindó ni, ace agho kidé agho sha na ting va hala iYesu na avó, na va wulu nga si, “Kindó wu ni ingó ki yira ifirist ighighé wu?”

23 IYesu va yira si, “Insi imé téri uvulu ni,” “Ni asò nyeni mani ushi. Insi imé téri aipang ni, ikembó sa ni ingó gyo mi?”

24 Ni iHannana va sa na kpa iYesu kaya loru, ukushi iKayafa ifirist ighighé.

IBitrus vasa nérē uye iYesu ɔngá ipai

(IMat 26.71-75; IMar 14.69-72; ILuk 22.58-62)

25 Ni iBitrus shi ko kong օcօci ugha ni, ace agho va wulu nga si, “Ka ingo shi agha yeng kide atina iYesu?”

Ni iBitrus vasa nere, ki teri si, “Ba ime ba.”

26 Ace agho ka ide agira ifirist ighighe ashi ya. Agira nga ni ashi ko ute agho mani iBitrus kwya nga օtong ko, ava sa teri iBitrus si, “I ta nu ngo kina inga ka ija ba?”

27 Ni iBitrus vasa ba nere. Ba օbura akyua akor va sa ta iriwi.

IYesu ki ite iBilatus

(*IMat 27.1-2; IMat 27.11-14; IMar 15.1-5; ILuk 23.1-5*)

28 Ni ikwyating ava kpa iYesu ka օna iKayafa ki kya ugunu igwamna aRoma. ni avasa toro bo օghila ide ugunu, ka ma kpeni irighe ki ite Օnong ka va bora bo օla imila ubulu ba.

29 Ukadu wu ni IBilatus va kunu asing ki ma wulu, “Avulu ike nga ni upeni ajiya ri ni nga?”

30 Avasa yira nga si, “Ada wa si ashi ayi ba ni,” “iyi da ko ba yi ni inga ukushi ngo ba.”

31 IBilatus va teri bo si, “Uwulu ni nga ka kyak-wyi nu ko ya ju nga ashawa kini mani ume nu teri ni.”

Ni aYahudawa vasa teri si, “Ai, ara mayi irigoro ukpa օkyo ajiya ba.”

32 Udi ba ka hora upii mani iYesu teri igho ukpo mani inga ki ju.

33 IBilatus va vuu ide օboo teri ashawa, avasa yuru iYesu ki wulu nga si, “Ingo shi agom aYahudawa?”

34 IYesu va yira si, “Udi upii ngo ta ace agho teri ngo upii kaya irikwyi mi?”

35 IBilatus va yira nga si, “Ai, ni imé shi mi aBayahude, ajiya ngó bō kina agha kakóng afirist abo ba ni ngó ukushi mi. Ikembō ni uju?”

36 IYesu va téri nga si, “Eregom mi ni ba inga asing ri kó ba. Ada wa si iko ni, agira mi da kó kóro ki kla mani aYahudawa a kpeni mi wu.”

37 Ni iBilatus va téri si, “Ingo na agom nga, ni!”

IYesu va yira nga si, “Ingo téri na kikya ni mani utéri si Imé ni agom nga. imumanisa na ajee mi wudu, imumanisa ni mē ba asing ri dō, ki mē tara ka aipang. Nadidu agho mani ashi ka uho aipang na akóng mi.”

38 IBilatus va wulu nga si, “Ikembō shi aipang?” Kini udi ni akunu kikya ukushi aYahudawa ki téri bō si, “Imé ni ita peni nga kina ace avulu ba.

39 Ni uwé ni itali nu yu ni isher nu agha yeng kidé agho shi kó bōo iting ka agya ubulu. Inu wang mi si ‘isher agom aYahudawa’?”

40 Avasa téri bō ni erekwyue ighighé, “Kai, ba anga ba! Ma yi iBarabbas!” IBarabbas ni ace ayi upili ajiya nga.

19

A wa iYesu ashawa ɔkpó

1 Ukadu ni iBilatus va sa ni ata iYesu aiwirimí.

2 Agho ɔkpó nga vasa ju itagya inga akara ki sumu ki irikwyi iYesu. Ava sumu nga uma veng

3 ava kya ukushi nga ki va kya, na sha ca nga na téri si, “Okyo ngó tiri wu, agom aYahudawa!”

4 Ni iBilatus va kimi ukunu kó, ki téri aYahudawa, “Uwé ni ki woo nu iYesu, ki ira peni mi nga na vulu ba.”

⁵ Uka udu ni iYesu va kunu ni itagya erekom inga akara kina igbang veng. Ni iBilatus va téri bô si, “Ajiya nu wé.”

⁶ Agha kakong afirist kina agho sha ona Ọnqong, ava ta shang erekwyue na téri si, “Agara nga! Agara nga!”

⁷ AYahudawa va téri nga si, “Ai, iyi shi kini umẹe, kono mani umẹe téri ni ọshi na pii ngo kó, ka a tee ni irikwiyi Ọnqong.”

⁸ IBilatus ya kong udi upii ni ava kimi ɔkong erebata kó.

⁹ Ava kimi ghila idé ugunu. Ki ya wulu iYesu “Ingo kunu ka abi?” Ni iYesu ra yira nga ba.

¹⁰ Oko sani iBilatus va téri nga si, “Ingo tòrò ngo upii ni mè? Ingo ta yeng si imè shi kina akyo mani ishering ngo ba, kó ni igara ngo ba?”

¹¹ IYesu va yira nga si, “Ingo ki shi ngo ni akyo kaya mi ba in da si ara ma ngo ka yaya ba. Agho mani a ma mi kidé ivò ngo aceri ngo kina vulu.”

¹² Ka aya upii ra ni, iBilatus a wang mani asher iYesu, ni aYahudawa la ite no téri si, “Insi ingo sher ajiya ri ni, ingo shi ngo aghikyò o iKaisar ba. Nadidu agho mani akpa irikwiyi nga sa ashi agom ni asò wang la utumu iKaisar wudu.”

¹³ IBilatus ya kong mani ateri ni, ava wo iYesu ki cica ki ice igò ashuwa ọka mani ayuru si ọdemi atighi. kini irighimi Aramaya ni aka yuru si aGabbata.

¹⁴ Awii ururu akpara usra agya ubulu kó ọnga awii atinsara, kina atinóng.

“Agom nu wé,” IBilatus va téri aYahudawa.

¹⁵ AYahudawa va shang erekwyue na téri si, “A pighi nga! A pighi nga! Agara nga!”

IBilatus va wulu bọ si, “Inu wang si igara agom nu?”

Ni aghakakong afirist va téri si, “Iyi shi yi kina ace agom ba in ba si iKaisar ba.”

¹⁶ Oka udu ni iBilatus va kpa iYesu ki ma aYahudawa ka gara nga.

Agara iYesu

(IMat 27.32-44; IMar 15.21-32; ILuk 23.26-43)

Aghola Ọkpọ va wulu ni iYesu.

¹⁷ A go gara ushi nga, ki kya uce ọka mani ayorọ si ọka igbahu irikwyi. Kina irighimi Aramaya ni ayorọ si aGolgota.

¹⁸ Oka dọ kọ ni agara nga kọ, kina ace agha pai, ace agho ka avo ila, ace agho ka avo ipuruma iYesu ka bogating.

¹⁹ IBilatus wọ ice iwọ kiya deri kaya gara. A wọ si, “IYESU ABANAZARET, AGOM AYAHUDAWA.”

²⁰ AYahudawa nagigang pila iwọ ka ọka mani agara iYesu kọ ni ushi ayayo ni ifọng, iwọ ni awo ni irighimi Aramaya, ni iRomanci, ni iHelenanci.

²¹ Ni agha kakong afirist aYahudawa va téri iBilatus, “Ma wọ si, ‘Agom aYahudawa’, ọṣo wọ si, ‘Ajiya ri téri si anga shi agom aYahudawa’.”

²² IBilatus va yira bọ si, “Ima mani imẹ kọ wọ ni, imẹ kọ wọ wudu.”

²³ Aghola Ọkpọ nga ya kperi gara nga ni, ava yeri uma ugo nga, ki ko ika inari, kwagba Ọkpọ kpa ọka yeng, ava kpa igbang ibigbigbang mani ara huri bọ ba. a huri kọ kpa ka ya ki ta ka ta.

²⁴ Ava téri ace bọ si, “Iyi ma giya kọ ba, iyi ma wuru ito kaya ki nu agho mani aki la.”

Udi ba ka imumani awo kidé upii Ọnọn hura,

“Akọ ọgbang mi kidẹ bọ
kiva wuru ito kaya umami.”
Imumanị aghola ọkpọ nga ju wudu.

²⁵ Ni, ucice gara ni ayuru iYesu, anayuru ayuru
nga, iMaryamu ayiri ikilobas, kina iMaryamu
iMagadala.

²⁶ IYesu ya nu ayuru nga kina atina nga mani
ayọ nagigang na ating ka yayọ, ava téri ayuru nga
si, “Ayiri, anọ ngó wẹ,”

²⁷ ni atina nga ni, “Ayuru ngó wẹ.” Kọ kpa ka kua
ra ni, atina va kpa nga kikya ọna nga.

Okpọ iYesu

(IMat 27.45-56; IMar 15.33-41; ILuk 23.44-49)

²⁸ IYesu ye si a kpéri akwiké ni, ka va huria
imumanị awọ kidę awọ Ọnụng na ava téri si, “Imẹ
wang sa amusum.”

²⁹ Ace abom shi kina amusum ikolo na ashi shi
kọ ka dọ. Ava sọ imusumu kidę, ki sọmọ ka ashi ki
sang ki ta ka anyu iYesu.

³⁰ IYesu ya yira amusum ikolo na ashi ni ava téri
si, “Akperị!” Ọkadọ ava suu ni irikwyi nga ki sheri
okyo nga.

³¹ Awii urcuru akpara, ikua na awii ọkọkong kọ.
Ka aYahudawa wang bọ mani ọkọng shi kaya gara
ka awii uwuru ba, ava soro iBilatus ka ma bọ anyu
wura ifra bọ ka va shulu ni ikọng.

³² Aghola akpọ ba ki wura ifra agha yeng mani
agara ki na iYesu, ava kya ki ya wura ifra aghing
ipai kọ.

³³ Ni aya ba aya iYesu ni, ara wura bọ ifra nga kọ
ba, ka akọ kpọ.

³⁴ Ni, agha yeng va waa nga ni ikuma kɔ uho, ki isha nga, ayii kina amusum va kunu.

³⁵ Agho mani anu nga téri, ni aipang nga na atéri. Ayé si atéri aipang, ni atéri ki inu ma ma aipang.

³⁶ Uma ri ba ka upii Ọnqong hura, “Ba օgbahó yeng nga mani օki wura wu ba,”

³⁷ ni, uce upii Ọnqong téri si, “A ki wang agho mani atulu.”

Onaa iYesu

(IMat 27.57-61; IMar 15.42-47; ILuk 23.50-56)

³⁸ Ata iricuru ni, iYusuf ajiya Arimatiya, agho mani ashi atina iYesu ko uyuyi ka ahuri ेrebata aYahudawa, a soro օkqong iYesu ka kpa. IBilatus ma nga, ava ya kpa օkqong iYesu.

³⁹ INikodimus agho mani asa kya օkushi iYesu na ating, akyeng ni iYusuf, akɔ uma օvqong, azoɔ amur kina alos, qfoma օmøø ishi tai.

⁴⁰ Ajiya nga ka pai bɔ kpa օkqong ki lomø ki na ugyauto ki na uma օvqong kini mani aYahudawa ka ju kɔ naa ajiya.

⁴¹ Qka mani agara iYesu ice ija shiya, kidé ija nga ni ace alor shiya angɔ mani asoñø ta bɔ ace agho yaba.

⁴² Ushi si awii ucuru akpara aYahudawa ni alor shi ka yayø, ava ta iYesu ya kɔ ka dø.

20

Usisang iYesu Ka Alor

¹ Kina ikwyating inga awii ayeng օsatı, no ka soñø kɔ yer wu ba, iMaryamu iMagadaliya, akyá օka alor iYesu, anu na kɔ yini օtighi anyu alor kɔ.

² Ava tii kiya pəni iBitrus kina da agho yii iYesu mani ayo ra. Ava təri bə si “Akə woo Ate kə kidə alor, əwə ni ita yə yi əka mani asomə nga kə ba.”

³ iBitrus kina da agho yii iYesu, va wor ki kya bə əka alor.

⁴ Ibə ka pai bə asə tii, ni ada ghə tii ki kyu fuma əka alor kiya iBitrus.

⁵ Ava ta aghong ki təni, ava nu ugyauto mani afuwa nga kə yii, ni ada ghila idə alor ba.

⁶ Ni si go əba iBitrus kə utumu nga, ava ma ghila idə alor, ki nu ugyauto mani afuwa anga ni əyii.

⁷ Ava nu imu əkəng mani afuwa anga irikwyi kə, kə da uho, ada zəo bə ya kina əda ugyauto ba.

⁸ Ni agho yii iYesu mani afuma alor kishəri iBitrus, va ghila. Aya nu ni ava ma aipang.

⁹ Ni ki ta ka aikyuari ni ada kpili bə ima mani awəo kidə upii Ənəng si, iyiya yu ni iYesu ki sisang kə kpo.

¹⁰ Ni agho yii nga va vuu bə aca.

IYesu Nyeni Irirkwyi Nga Kushi iMaryamu

¹¹ IMaryamu ting ka sing kəka alor, na sha na ci. Na asə ci ni, ava ta aghong ki təni idə alor.

¹² Na va nu atuma Ənəng apai ago uma ufufugu, na acica kəka mani əkəng iYesu əsa shi kə, agha yəng cica kəka irikwyi nga, ada ghə ni ka ta ifra nga.

¹³ Ava wulu nga si, “Ayir, ikəmbə sanı ingə sə ci?”

Ava yira bə si, “Akə kpaa Ate mi kə,” Ateri si, “Imə ta yəmi əka mani asomə nga kə ba.”

¹⁴ Aya kpər əteri əməri ni, ava tee ki nu iYesu nating, ni ada kpili nga ba.

15 IYesu va téri nga si, “Ayir, ikembô ni ingo su ci? inga ni ingo so wang?”

Imaryamu kpasi agho ju tina kidé ija nga, oko sani atéri nga si “Agho ɔna, peni ingo kpaa nga ni, no téri mi ɔka mani ɔsomo nga kó, kiya wo nga.”

16 IYesu va téri nga si, “IMaryamu!”

Ava tee kikya ɔka shi iYesu, ki téri nga kina iYahudanci si, “Rabboni” oko shi aghomée.

17 IYesu va téri nga si, “Ma kpini mi ba, ki sóno kyami ɔka shi atemi ba. Ni kya kó ya téri anayurumi si, iki vuu mi ɔka shi ate mi kina ate nu, Ọnóng mi kina Ọnóng nu.”

18 Ni iMaryamu iMagadala va kya ɔka shi agho yii iYesu, ki téri bø si “inga nu iYesu!” ava téri bø uma mani a téri nga.

IYesu Nyeni Irikwyi Nga ɔka Shi Agho Yii Nga

19 Kina ɔghe ɔnga awii ayeng atinsara, na agho yii iYesu afuwa akwyi bø kidé ɔbøq, ka ahuri erekbata aghakakóng aYahudawa. Ni iYesu va ba, ki ma titara ga bughating bø, ki téri bø si, “Inu peni ikwyifu!”

20 A kper téri bø upii ni, ava nyeni bø ivø nga kina esha nga. Na agho yii nga va peni ikwyifu nagigang kini unu iYesu.

21 IYesu va kimi ɔtéri bø si “Inu peni ikwyifu! umani Ate mi toma mi ɔkó ni imé ma toma nu.”

22 Ava sho bø feni nga, ki téri bø si, “Inu yira aghing Ọnóng.

23 Insi inu yira ɔløkpaa ivulu agho ni, ayira; insi ɔda yira nu ɔløkpaa ivulu nga ba ni, aki yira bø ba.

IYesu Nyeni IToma Irikwyi Nga

24 Agha yeng kidę agho yii iYesu, agho mani ayorö si iToma (ko iciri), asara shiya kakua mani iYesu sa ba kọ ba.

25 Ushe agho yii iYesu va téri nga si “Ibø nu Ate!”

Ava téri bø si, “Inga ki ma aipang ba, si inga nu irinyuru ęka akusa, ki nga va piya kina ani vø nga, ki nga ta avø ka irinyuru ąonga ęsha nga.”

26 Utumu awii ananari ni, agho yii iYesu ashi kidę ąna, iToma shiya ni bø. Anyu aboø shibø aye ba, iYesu va ghila ki titara ka bughating bø, ki téri bø si, “Inu peni ikwyi ifuu.”

27 Ava téri iToma si, “Ta ani vong kọ kawę, keri ivø mi. Nawa avong kọ piya irinyuru ęsha mi. Sheri uju ąta uma aipang ya nø tee agho ma aipang.”

28 iToma va téri nga si, “Atemi kina Ǫnqöng mi!”

29 IYesu va téri nga si, “Ingø ma aipang ki ingø nu mi. Agha anyu adaduma bø agho mani ama aipang ba a numi ba.”

30 IYesu ju uce nø uma uwo ica nagigang koka shi atina nga, ąongo mani ada wø bø kidę awø riba.

31 Awø udibi ri ki inu ma aipang si, iYesu nga shi Ikristi, anq Ǫnqöng. Kọ ma aipang ni nga ni, iki peni ąkyo kidę uca nga.

21

IYesu kini huri itagbo inga wo ica

1 Utumu udi ni iYesu kunu ąkushi atina, ka anyu avong aTibariya. Mani ąba wę,

2 ISiman iBitrus, kina iToma agho mani ayuru nga si uciri, kina iNataniyel ka aKana anga aGalili,

kina anọ iZabadi, kina ace atina apai ashiya kini bo.

³ iBitrus va téri si, “Imẹ́ kikya mi ahuri itagbo.” Aghọ sha va téri si, “Iyi maa kikya ni ngo.” Ava kọnọ ki ghila ọgbolọ ki wulu. Ka ting ni ata kpéni bọ ice ma ba.

⁴ Oka sọ yeri ni, iYesu ting ki bele avọn, ni atina nga ta kpili bọ si iYesu nga ting ba.

⁵ IYesu va yuru bọ ki téri si, “Aghọ ikyo, inu shi ki na itagbo?”

Ayira si, “Kai”

⁶ IYesu va téri bọ si, “Feni ima huri itagbo nu ka avo ila ọgbolọ nu ki inu ki peni.” A ya ju kindo ni avasa kpini itagbo nagigang na ara bora bọ ọwaga ka ata kidé ọgbolọ nga ba.

⁷ Atina ra mani iYesu yọ ra va téri iBitrus si, “Ate nga!” ISiman iBitrus ya kòng na ateri si, “Ate nga,” ava kpa igbang nga ki somọ ka ago igbang ba ava funu ki ghila idé amusum.

⁸ Ushe atina ayii kidé ọgbolọ, awaa imu huri itagbo ki huri itagbo natito, ka ato bọ ato na uho avọn ba, kina ọmara aji kọ ni.

⁹ Aya shulu ni, ava nu ujakri ugha sọ yara kọ kadu kina itagbo kaya, kina ubiredi.

¹⁰ IYesu téri bọ si, “Ba ki na ice itagbo mani inu kpini ka aikuari.”

¹¹ ISiman iBitrus ghila ọgbolọ idé na amusum nga ki ya waa imu huri itagbo ki ba uho avọn. Itagbo tii ni ikikòng, 153, ki ni oghẹ ni ima huri itagbo ta gaa yu ba.

¹² IYesu va téri bọ si, (Inu ba kọ ma la imila ikwyating.) Ba aghọ kidé bọ mani abura wulu nga, “ta anga ni inga?” Ka aye si Ate nga.

13 IYesu ba, ki kpa ubiredi ki ma bọ, ki va ju kindo kini itagbo.

14 Ọnga itai mani iYesu nyeni irikwyi nga ka kushi atina nga utumu mani ashang nga ka kpo.

IYesu kina iBitrus

15 Aya kpéri la imila ni, iYesu va téri iSiman iBitrus si, “iSiman anọ iYohanna, ingo yọ mi kina aipang ki cee aduba agho?”

16 IYesu va kimi téri si, “iSiman anọ iYohanna, ingo yọ mi ka aipang?”

Ava yira si, “A, Ate, ingo ye si imẹ yọ ngo.”

IYesu va téri, “Sa ica kina atem mi.”

17 Ọnga itai mani awulu nga, “iSiman anọ iYohanna ingo yọ mi?”

iBitrus kong anang ka iYesu wulu nga sọ iritai, “Ingo yọ mi?” Ava téri si, “Ate, ingo ye umari nadidu; ingo ye si imẹ yọ ngo.”

IYesu va téri si, “Ma atem mi imila.

18 Imẹ téri nu aipang, ushi ananọ ni usa ka sọmọ uma ka irinuma nu ka kyakwyi nu nọ kya nọ ọka mani inu wang; insi inu ya ba anorapyi ni ọki nawa ivẹ nọ, ace agho nga ki sọmọ nọ uma na nyeni nu ọka mani inu wang kya.”

19 IYesu téri kindo ka nyeni igho ukpo mani iBitrus ki ju ka jọ Ọnọn. Ni ava téri nga si, “Yii mi!”

20 iBitrus va tẹe ki nu agho yii iYesu mani ayoo sọ yii bọ. Anga shi agho yii iYesu ra mani atorọ ki ikọ iYesu ka akua la imila ubulu. Anga wulu iyesu si, “Ate, inga ki gbra ngo kọ?”

21 iBitrus ya nu nga ni, ava wulu nga si, “Ate, ajiya ri ni?”

22 IYesu va yira si, “Insi imẹ wang si aci akyo si iya vuu, ikembo shi emenę ngo? Ingó nō yii mi.”

23 Kaya udi ni ila nga kpa kwabi oka shi anayuru si agho yii iYesu ri ki kpo ba. Ni iYesu ra téri si aki kpo nga ba; ateri si, “Insi imẹ wang si aci akyo si me ya vuu ni, ikembo shi emenę ngo?”

24 Anga shi agho yii iYesu ra mani atara kọ tumu uma ri ki va wọ bọ. Iyi ye si ḥteri nga ni aipang nga.

25 IYesu va ju uce nō uma ikir. Ada wa si aki wọ akwike ni, nadidu asing ki shi wu na Ọbọ mani aki ta awo mani awo kọ ba.

**Ajigha NT Portion
Ajiya: Ajigha NT Portion (New Testament)**

copyright © 2025 The Seed Company

Language: (Ajiya)

Contributor: Mission For Scripture Translation And Language Development

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 2 May 2025 from source files dated 3 May 2025

43235689-f749-53bc-b3bc-8504ea33daa6